

TARTU ÜLIKOOLI NARVA KOLLEDŽ
ÜHISKONNATEADUSTE LEKTORAAT

Roman Dmitrijev

LÄHISUHTEVÄGIVALLA PROBLEEMIDE LAHENDAMINE NARVA LINNAS

Lõputöö

Juhendaja Aet Kiisla, MSc

NARVA 2017

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

Roman Dmitrijev

.....

SISSEJUHATUS	4
1.LÄHISUHTEVÄGIVALD.	7
1.1 Lähisuhtevägivalla mõiste.	7
1.2 Lähisuhtevägivalla põhjused.	10
2.LÄHISUHTEVÄGIVALD EESTIS	13
2.1 Perevägivalla seaduslik defineerimine.	13
2.2 Perevägivalla kasv Eestis.	14
2.3 Uuringud Eestis	16
3.PEREVÄGIVALD NARVAS	25
3.1 Perevägivalla probleemide lahendamine Narvas.....	26
3.1.1 Uurimistöö eesmärk ja ülesanded.	26
3.1.2 Uurimistöö meetod	27
3.2 Valimi kirjeldus	28
3.3 Tulemuste analüüsi meetod	29
3.4 Pädevused ja rollide jaotus.	29
3.4 Perevägivalla juhtumite arvu kasv 2014.-2015. aastal.	37
3.5 Koostöö asutuste vahel.	38
KOKKUVÕTE.....	42
SUMMARY	45
KIRJANDUS	47

SISSEJUHATUS

Olen valinud oma lõputöö teemaks lähisuhtevägivalla probleemide lahendamise Narva linnas. Viimasel ajal lähisuhtevägivalla probleemide lahendamine on muutunud riigi turvapoliitika prioriteediks. Vastavalt 2009. aastal Statistikaameti poolt korraldatud uuringule kolmveerandi paarisuhte kogemusega 15–74-aastaste arvates on paarisuhtes esinev vägivald nii levinud, et see on Eesti ühiskonnas probleem. Sellest räägivad ka statistikaandmed. Nimelt perevägivalla kuritegude arv on aasta-aastalt kasvanud ja see on viimastel aastatel näidanud pidevat kasvutrendi. Kui 2014. aastal perevägivalla kuritegude arvu kasv pidurdus, siis 2015. aastal kasv jätkus. 2015. aastal registreeriti 2997 perevägivallakuritegu, mis on võrreldes 2014. aastaga kümnendiku võrra ja võrreldes 2011. aastaga 55% rohkem. (2016 Jako Salla, Kaire Tamm, Stanislav Solodov.lh 30). Perevägivalla tagajärjed on väga tõsised: inimesed kannatavad füüsiliselt, ohvritel on eluohtlikud kehavigastused, iga kolmas ohver on alkoholilembene, ohvritele on iseloomulik suur ebakindlus oma tuleviku suhtes, keerulised ja konfliktised peresuhted, ohvritel on harva püsiv ja harmooniline kooselu. Kahjuks on üsna tüüpiline, et ohvritel on ebapüsivad abielud/kooselud. Pooled neist on juba mitmendat korda abielus/vabaabielus (mitteohvritest 22%). Paarisuhtevägivalla kogemuse tunnistamine on Eesti ühiskonnas endiselt suur tabu ja kuulub inimeste eraellu, mida ei soovita avalikustada. (Merle Paats 2009:74). Uuringud näitavad, et perevägivalla ohvrid Eestis ei soovi teavitada politseid oma raskest olukorrast erinevatel põhjustel. Kõige levinum on see, et pere sees toimunud „füüsilise jõu kasutamisega konflikt“ ei ole vägivald ja ühiskonnas levinud arusaamatu järgi naise kerge füüsilise karistus on lubatud.

Lõputöö eesmärgiks on selgeks teha perevägivalla probleemide lahendamise viise ja nende viiside efektiivsust Narva linnas. Eesmärgi saavutamiseks püüan vastata järgmistele küsimustele:

- mis on lähisuhtevägivald ja mis võiks olla lähisuhtevägivalla põhjuseks?
- mis on lähisuhtevägivalla tunnused ja erisused Eestis?
- missugused asutused, tegelevad perevägivalla probleemide lahendamisega?
- mis funktsiooni iga asutus täidab?
- milles seiseneb 2014 aasta Narvas perevägivalla arvu kasvu põhjus?
- kui efektiivne on asutuste vaheline koostöö perevägivalla probleemide lahendamisel Narva linnas?

Töö koosneb kolmest osast. Esimeses ja teises osas käsitletakse teema teoreetilisi küsimusi, kolmas osa esitab uurimistöö. Selleks, et lugejal tekkiks õige arusaam, mis on lähisuhtevägivald, tutvustatakse esimeses osas lähisuhtevägivalla viise ja lähisuhtevägivalla põhjuseid. Samuti tutvustan lähisuhtevägivalla teooriaid.

Teises teoreetilises osas vaadeldakse lähisuhtevägivalla problemaatikat Eestis. Tuuakse statistikaandmed, millest nähtub, et perevägivalla juhtumite arv kasvab igal aastal. Teises peatükis avatakse lähisuhtevägivalla juriidiline definitsioon. Viimasel ajal on toimunud tähtsad muudatused valdkonnas, mis on seotud lähisuhtevägivalla reguleerimisega seaduse riigi poolt. Kahjuks politsei ei oska aidata inimesi, kui nad seda ise ei soovi. Teises osas kirjeldatakse ka põhjusi, miks perevägivalla ohvrid ei soovi politseid ja teisi asutusi oma probleemidest teavitada. Analüüsitavad andmed on saadud kahe Eesti läbi viidud uuringu tulemustest. Esimene ja teine osa annavad ülevaate lähisuhtevägivallast üldiselt ja konkreetselt Eestis. Kolmandas osas uurin, kuidas see lahendatakse probleeme Narva linnas. Rääkides perevägivalla juhtumitest Narvast võib öelda, et vastavalt politsei esitatud andmetele oli 2013. aastal kokku registreeritud 551 juhtumit aga 2014. aastal registreeriti peaaegu kaks korda rohkem juhtumeid, nimelt 993. 2015 registreeriti 978 juhtumit. Tekib küsimus, mis on Narva linnas perevägivalla juhtumite arvu kasvu põhjus? Narvas tegelevad perevägivalla probleemidega erinevad organisatsioonid. Need asutused võib jagada kaheks grupiks: riigiasutused (politsei, ohvriabi teenus ja kriminaalhooldus) ja kohaliku omavalitsuse asutused (sotsiaalabi amet). On ka erinevad MTÜd, kelle ülesandeks on samuti lähisuhtevägivalla ohvritele abi osutamine. Omas töö kolmandas osas püüan leida vastuseid järgmistele küsimustele: kas Narva linnas on lähisuhtevägivalla probleeme lahendatavate asutuste vahel koostöö on piisavalt efektiivne eesmärkide saavutamiseks? Miks perevägivalla arvu kasvas 2014. aastal ja miks perevägivalla juhtumite arv on sama kõrgel tasemel praegu? Nendele küsimustele vastamiseks omas püüan:

- välja selgitada kõik põhiasutused, kes tegelevad perevägivalla probleemide lahendamisega Narva linnas.
- uurida, milles seisnevad iga asutuse tegevused perevägivalla probleemide lahendamisel.
- leida vastust, kas iga asutus tegutseb ainult omas valdkonnas või kõik asutused töötavad koos?
- selgeks teha, kas Narva linnas praegu toimib võrgustikutöö põhimõtte perevägivalla probleemide lahendamisel?

- selgeks teha, milles on perevägivald kasvu põhjus ja milline oleks probleemide lahendus?

Uurimistöös intervjuuerin lähisuhtevägivald probleemide lahendamise seotud organisatsioonide vastutavaid isikuid. Läbiviidud intervjuu abil kogutud andmed analüüsitakse kolme põhiküsimuste järgi:

- millised on põhiasutused kes tegelevad lähisuhtevägivaldaga ja nende vaheline rolli jaotus?
- Mis on peretülid juhtumite kasvu põhjused Narvas aastatel 2014-2015?
- Asutuste vaheline koostöö efektiivsus?

Analüüsi tulemused on otseselt seotud uurimistöös püstitatud küsimustega ja aitavad terve töö eesmärki saavutada.

1. LÄHISUHTEVÄGIVALD

1.1. Lähisuhtevägivalla mõiste.

Lähisuhtevägivald defineeritakse erinevate kriteeriumite järgi. Lähisuhtevägivald (nimetatakse ka perevägivald) on igasugune vaimne, füüsiline või seksuaalne vägivald, mis leiab aset inimeste vahel, kes on või on varem olnud üksteisega intiimsuhetes, seadusest tulenevalt seotud või omavahel veresuguluses. (Politsei- ja Piirivalveameti koduleht 2016) Lähisuhtevägivalda võib defineerida vägivalla ohvri järgi ja vägivalla liigi järgi. Paarisuhtevägivalda võib mõista kui praeguse või endise abikaasa, elukaaslase või partneri poolt toime pandud tegu, mis sisaldab kontrollivat käitumist, psühholoogilist, füüsilist või majanduslikku vägivalda või seksuaalset sundust ning mis võib tekitada ohvrile psühholoogilisi kahjustusi ja füüsilist valu. Vägivald võib jätkuda peale suhte lõppemist, mistõttu ohvri ja vägivallatseja ühine eluase pole määrav. (Merle Linno, Kadri Soo, Judit Strömpl 2011: 5-6)

Lähisuhtevägivalla definitsiooni võib jagada kaheks osaks- ohver ja vägivald. Kolm põhigruppi isikuid, kes langevad perevägivalla ohvriks on; naised, lapsed ja vanemad. Naiste vastu suunatud vägivald tähendab igasugust soolisel erinevusel põhinevat vägivalda, mille tulemuseks on või mis võib tõenäoliselt lõppeda füüsilise, seksuaalse või psühholoogilise kahjustuse või kannatuse tekitamisega naistele, kaasa arvatud sellise tegevusega ähvardamine, sunniabinõude tarvitamine või vabadustest ilmajätmine, kas avaliku või eraelu sfääris. (Merle Linno, Kadri Soo, Judit Strömpl 2011: 4-5)

Laste väärkohtlemist võib defineerida kui füüsilist, vaimset või seksuaalset väärkäitumist, hooletussejätvat või halba kohtlemist alla 18aastase lapse suhtes, mis võib ohustada või kahjustada lapse tervist ja heaolu ning mis on toime pandud isiku poolt, kes on vastutav lapse heaolu eest. Laste väärkohtlemisena tuleb käsitleda ka vanemate või teiste pereliikmete vahelise vägivalla pealtnägemist. (Merle Linno, Kadri Soo, Judit Strömpl 2011: 4-5)

Vanemate väärkohtlemisena võib käsitleda alaealiste või täiskasvanud laste poolt toime pandud vaimset, füüsilist, seksuaalset vägivalda, majanduslikku eksploateerimist või mitte toimetulevate vanemate hoolitusse jätmist või hülgamist. (Merle Linno, Kadri Soo, Judit Strömpl 2011: 4-5)

Teine osa definitsioonist on vägivalda liik. Lähisuhtevägivalda liigid:

Füüsiline vägivald on tahtlik füüsilise jõu kasutamine vastu teise isiku tahtmist põhjustades teisele inimesele vigastusi, füüsilist valu või isegi surma. Füüsiline vägivald on kõige kergemini tuvastatav vägivaldaliik, kuna ohvriks on nähtavad füüsilised kahjustused. See sisaldab järgmisi tegevusi:

- tõukamine;
- kriimustamine;
- kinni haaramine, raputamine;
- mingi esemega viskamine;
- löömine käe, jala või mingi esemega;
- pekmine, sh mingi esemega pekmine;
- juustest tirimine;
- kägistamine, lämmatamine;
- hammustamine;
- mürgitamine,
- põletamine;
- kinnihoidmine; kinnisidumine;
- külm- või tulirelva kasutamine (Merle Linno, Kadri Soo, Judit Strömpl 2011: 6)

Emotsionaalne vägivald (ka vaimne, psühholoogiline vägivald) on verbaalne või mitteverbaalne rünnak, mis kahjustab teist inimest emotsionaalselt ning alandab ta eneseväärikustunnet. Emotsionaalne vägivald on pidev ja tahtlik teisele inimesele haiget tegemine ja tema tunnete riivamine. Antud vägivaldaliik on kõige levinum ning tavaliselt esineb see koos füüsilise, seksuaalse ja/või majandusliku vägivaldaga. Ohvrid peavad emotsionaalset vägivalda ka kõige laastavamaks ja raskemini talutavaks. Emotsionaalne vägivald ei pea olema alati teise inimese otsene solvamine või ta peale karjumine. See võib väljenduda ka peenekoelise ja oskusliku manipuleerimise ja alandamise kaudu. Erinevate emotsionaalse vägivalda käitumisviiside loetelu:

- kritiseerimine ja halvustamine;
- sõimamine;
- süüdistamine;
- alandamine;
- hirmutamine ja ähvardamine (sh haiget tegemise või tapmisega ähvardamine);

- süstemaatiline kontrollimine (sh liikumise, suhtlemise ja raha kasutamise kontrollimine);
- sotsiaalne isoleerimine (nt sõprade, sugulastega suhtlemise või vaba aja veetmise ja hobidega tegelemise egoistliku võimu ja kontrolli vajadusest põhjustatud piiramine või keelamine);
- manipuleerimine;
- ignoreerimine;
- armukadeduse väljanäitamine. (Merle Linno, Kadri Soo, Judit Strömpl 2011: 6)

Seksuaalne vägivald on igasugune seksuaalse sisuga käitumine, mille kaudu kontrollitakse, manipuleeritakse või alandatakse teist inimest. Seksuaalne vägivald võib olla paarisuhtes enam levinud, kui seda arvatakse. Siin peituvad põhjused kaua aega valitsenud patriarhaalsetes arusaamades, et abielus või paarisuhtes olemine tähendab kohustuslikku allumist partneri seksuaalsetele soovidele. Seksuaalsest vägivallast võib rääkida kui tegemist on järgmiste nähtustega:

- mittesoovitud seksuaalsed puudutused (käperdamine) ja märkused;
- pealesunnitud suguühe partneriga;
- partneri poolt pealesunnitud suguühe kellegi teisega kui partner;
- intiimsetele kehaosadele valu tekitamine (sadism);
- vägistamine. (Merle Linno, Kadri Soo, Judit Strömpl 2011: 6)

Majandusliku vägivalla korral kontrollib vägivallatseja partneri raha kasutamist või partnerile kuuluvaid materiaalseid ressursse. Majanduslik vägivald raskendab partneri iseseisvat materiaalsel toimetulekul ning võib muuta partneri vägivallatsejast sõltuvaks.

Majanduslikuks vägivallaks võib pidada järgmisi tegevusi:

- partneri raha äravõtmine;
- partneri pangakaartide enda käes hoidmine;
- partneri tehtud ostude pidev kritiseerimine;
- partneril ostude või majanduslike tehingute tegemise piiramine, takistamine;
- olukorra tekitamine, kus partner peab enda jaoks vajalike kulutuste tegemiseks raha lunima;
- elatisraha maksmata jätmine;
- majapidamiskulude range ja formaalne kontrollimine (nt ostutšekkide esitamise kohustus ja tasaarveldamine);
- hariduse omandamise või töötamise takistamine;

- ühiselt soetatud vara enda nimele kirjutamine;
- ohvri sundimine osalema ebaseaduslikes tehingutes, tema nimele firma või muu
- ebaseaduslikult soetatud vara kirjutamine;
- võlgade tekitamine. (Merle Linno, Kadri Soo, Judit Strömpl 2011: 6-7)

Kui tegu on majandusliku, seksuaalse, emotsionaalse või füüsilise vägivallaga inimeste vahel, kes on või on varem olnud üksteisega intiimsuhetes, seadusest tulenevalt seotud või omavahel veresuguluses siis võib öelda, et tegu on lähisuhtevägivallaga. Lähisuhtevägivald erineb tavalisest vägivallast kõigepealt sellega, et toimub lähisuhtes olevate isikute vahel, sellest selgub, et antud vägivalla põhjused on ka teised. Nimetatud teemat vaadeldakse tjärgmises osas.

1.2. Lähisuhtevägivalla põhjused

Väga raske on ette näha, mis peres lähesuhtevägivald aset leiab. Paraku on raske isegi aset leidnud lähesuhtevägivalla akti analüüsida ja selle põhjust leida. Teadlased püüavad juba ammu leida vastust küsimusele, mis võiks olla perevägivalla põhjuseks? Alljärgnevalt on esitatud lühike ülevaade teooriatest, mida oleks võimalik kasutada paarissuhtes lähisuhtevägivalla välja selgitamisel.

Sotsiaalbioloogilised teooriad põhjendavad meeste vägivaldsust nende bioloogilise erinevusega naistest. Antud vaatepunktist lähtuvalt on lähisuhtes esmatähtis geenide toime, meeste vägivalda naiste vastu on selgitatud nende aju struktuuri ja hormoonide kaudu. Nendegi teooriate korral rõhutatakse sotsiaalsete tegurite olulisust. Kõnealuse vaatepunkti ilmseks miinuseks võib lugeda asjaolu, et see ei võimalda selgitada, miks kõik mehed ei ole vägivaldsed. (Allaste Võõbus 2008:5)

Elustiiliteooriad on samuti leidnud rakendust lähisuhtevägivalla selgitamisel, kusjuures erilist tähtsust omistatakse alkoholile. Alkoholi tarbimine ja vägivaldne käitumine on mitmeti seotud. Vägivallatsejad, eelkõige mehed vabandavad sellega oma käitumist. Varasemad uurimused näitavad, et mehed toovad oma käitumise põhjenduseks sageli enesevalitsuse kadumise, mis on alkoholi või narkootikumide tarvitamise tulemus. Kui nad suudavad hoiduda sõltuvusest, ei esine ka vägivalda. Ohvrid, kelleks enamasti on naised, kalduvad oma mehe käitumist samuti alkoholi tarbimisega põhjendama. Alkohol võib toimida sotsiaalsete normide lõhkujana, viies kergemini sotsiaalselt mitte aktsepteeritud käitumiseni; alkoholi tarvitamine võib suurendada möödarääkimis- ja

tülitsemisvõimalusi partnerite vahel ning suunata konflikti lahendamisele vägivaldselt teel (Allaste Võõbus 2008:6).

Sotsiaalse õppimise teooriad selgitavad vägivaldset käitumist kui õpitud käitumist. Psühholoogilised teooriad (eriti Freudi töödest mõjutatud) käsitlevad vägivalda seemise tungina, õppimisteooriad aga väljastpoolt omandatud oskusena. Vägivald on muutunud nähtavaks ja tajutavaks ka tänu üldisele meediale– uudiseid konstrueeritakse sageli kõikjal maailmas asetleidvate vägivallategude ümber. Filmid, arvutimängud, pornograafia ja sport aitavad mõningate autorite arvates kaasa vägivalla 'igapäevastumisele'. Mida sarnasemaks muutub indiviidi elu meedias vägivalla abil lahendatavatele olukordadele, seda suurem on tõenäosus, et individ ka ise vägivalla kasuks otsustab (Allaste Võõbus 2008:7).

Struktuurilisi tegureid aluseks võttes on sageli väidetud, et vaesus, tööpuudus või madalalagaline ja madala staatusega töö on vägivaldse käitumise tõenäosust suurendavateks teguriteks. Vägivald muutub rasketes tingimustes üheks toimetulekustrateegiaks– seda paljudes eluvaldkondades, kaasa arvatud lähisuhtes. Masendunud inimesed elavad end välja või püüavad endale õigust nõuda vägivalla kaudu (Allaste Võõbus 2008:7).

Sotsiaalse kontrolli teooriad eeldavad, et ainsaks vägivalla ohjeldamisviisiks on olukorra loomine, kus vägivalla kasutamisele järgneks alati mõjuv karistus. Ei jääda lootma inimeste moraalile, vaid eeldatakse, et kui vägivalla eest sanktsioone ei järgneks, siis seda ka kasutatakse. Meeste korral on vägivaldne käitumine mingil määral aktsepteeritud ja lähisuhete raames võrdlemisi lihtsalt teostatav. Naistevastast vägivaldada soodustab perekonna suhteline isolatsioon ja mehe õigustatuks peetav domineerimine– sellises olukorras on kerge vägivaldne olla, sest sageli ei järgne vägivallale mingeid sanktsioone (Allaste Võõbus 2008:7).

Reaktsiooniteooriad käsitlevad vägivaldada kui reaktsiooni välistele tingimustele. Seda nähakse vastusena psühholoogilisele frustratsioonile, 'emotsionaalsele kirjaoskamatusse', isiklikule või ühiskonna tekitatud stressile. Kõnealuste teooriate kohaselt muutuvad inimesed vägivaldseks mitte sellepärast, et nad oleksid õppinud nõnda käituma, vaid ennekõike sellepärast, et kui nende kavatsused peaksid takistatuks osutama, on muud võimalused olukorra lahendamiseks kas kättesaamatud või ebaefektiivsed (Allaste Võõbus 2008:7).

Feministlikud teooriad arendavad eeltoodud lähenemist edasi, tuues esile meeste ajaloolise riviligeerituse ja rõhutades, et sooline sotsialiseerimine toimub seaduste ning normide kontekstis, mille on loonud ja kindlustanud mehed. Naistevastane vägivald on loogiline jätk meeste poolt loodud sotsiaalsete suhete funktsioneerimisele. (Allaste Võõbus 2008:8).

Soorolli- ja sotsialiseerumise teooriad väidavad, et patriarhaalses ühiskonnas on maskuliinsus seotud domineerimise, võimu ja vägivallaga ning feminiinsus passiivsuse, sõltuvuse ja vägivallast hoidumisega. Sotsialiseerimise all mõistetakse noore kujunemist ühiskonna liikmeks – seda võib käsitleda kui keskkonna ja indiviidi vahelist protsessi, mille käigus individ omandab teadmiste, normide ning väärtuste süsteemi, mis võimaldab tal ühiskonna tegemistes osaleda. (Allaste Võõbus 2008:8).

Maskuliinsuse konstrueerimisteooriate seisukohast ei ole soorolliteooriad ja feministlikud teooriad ammendavad, sest igasuguse selgituseta jääb see, miks kõik mehed vägivaldseks ei muutu, samuti väga erinevad käitumismudelid vägivaldsuse korral. Rõhutatakse, et maskuliinsust konstrueeritakse ja rekonstrueeritakse pidevalt erinevates sotsiaalsetes situatsioonides, mitte ei omandata lõplikku identiteeti lapsepõlves ning nooruses (Allaste Võõbus 2008:11).

Kõikidel teooriatel on üks eesmärk – nad püüavad kirjeldada lähisuhtevägivallas osalejate käitumise põhjusid, mille abil saab välja selgitada probleemseid perekonnad varasemal staadiumil ja osutada nendele abi konfliktide vältimiseks. Järgmises osas kirjeldatakse perevägivalda Eestis.

2. LÄHISUHTEVÄGIVALD EESTIS

2.1. Perevägivalla seaduslik defineerimine

Perevägivald on ikkagi vägivald ja selle tegevuse eest on nähtud ette ka karistus seaduse järgi. Just sellepärast tasub kõigepealt rääkida sellest, kuidas lähisuhtevägivald defineeritakse seaduse poolt. Perevägivallakuritegude hulka loetakse karistusseadustiku isikuvastased süüteod (v.a surnuvastased süüteod), röövimine ja avaliku korra raske rikkumine, mis on toimunud praeguste või endiste abikaasade, elukaaslaste, partnerite vahel, tegu võib olla ka sugulaste või hõimlaste omavahelise vägivallaga, hoolimata sellest, kas toimepanija elab või elas ohvriga samades eluruumides. Antud valdkonnas väga tähtis muudatus toimus 01.01.2015 aastal. 2015. aasta 1. jaanuaril kehtima hakanud karistusseadustiku muudatused (§ 121 lg 2 p 2), mis näevad ette karmima karistumäära kehalise väärkohtlemise eest, mis pannakse toime lähi- või sõltuvussuhtes (Ahven 2016:34). Tabelis 1 on toodud perevägivallajuhtumite jagunemine liigiti ja nende osakaal sama paragrahvi juhtumite seas 2015 a (Ahven 2016: 35). Vastavalt tabelis toodud andmetele oli kõige rohkem, aga nimelt 85% kõikidest perevägivalla juhtumitest 2015 aastal oli kvalifitseeritud Karistusseadustiku § 121 järgi, kehalist väärkohtlemist teise inimese tervise kahjustamise eest, samuti valu tekitava kehalise väärkohtlemise eest karistatakse rahalise karistuse või kuni üheaastase vangistusega.

Karistusseadustiku §	Osakaal perevägivallas
§ 121	85%
§ 120	10%
§ 141-146	2%
§118, 119	1%
§113-117	1%
Muud	1%

Tabel 1. Perevägivallajuhtumite jagunemine liigiti

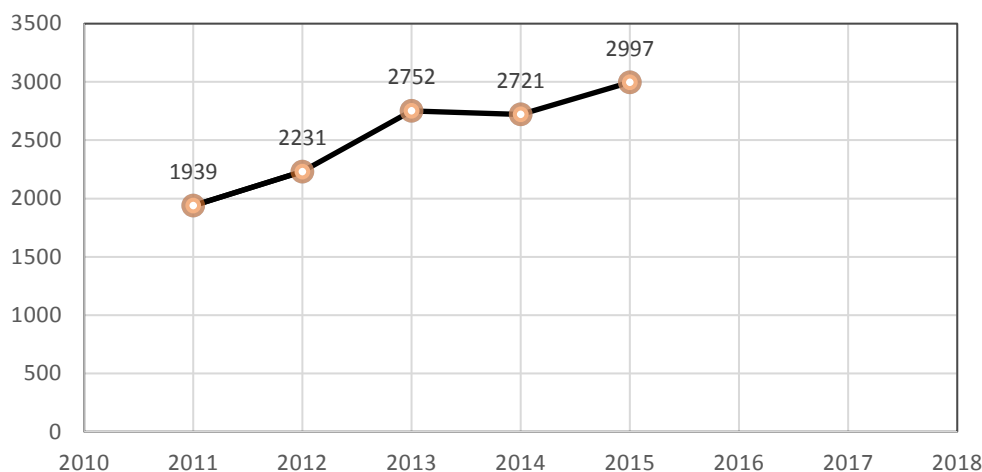
Ainult 10% kõikidest juhtumitest on kvalifitseeritud Karistusseadustik § 120 järgi ja nimelt ähvardamine (§ 120- ähvardamine: tapmisega, tervisekahjustuse tekitamisega või olulises ulatuses vara rikkumise või hävitamisega ähvardamise, kui on olnud alust karta ähvarduse täideviimist).

Tähtis on märkida ka seda, et Eesti Vabariigi Riigikohus (edaspidi RK) on oma lahendis 3-1-1-59-11 öelnud, et KarS §-ga 120 kaitstakse inimese vaimset tervist. Sellest tulenevalt on ähvardamine karistatav põhjusel, et sellega tekitatakse kannatanus hirmutunnet. Seega kujutab ähvardamine endast vaimse ehk psüühilise vägivalla kasutamist. Järelikult saab süüdlase karistamine ähvardamise eest kõne alla tulla vaid siis, kui ähvardatu peab süüdlase käitumise tõttu oma elu, tervist või vara ohustatuks. Asjaolud, millel ähvardatu kartus põhineb, tuleb eraldi tuvastada. Seega ei saa kannatanu hirmutunne tuleneda pelgalt tema enda isikulisest eripärast ja alust karta ähvarduse täideviimist peavad andma välismaailmas objektiivselt avaldunud sündmused (Sari 2014:8). Karistusseadustik § 141-146 on seadustiku seitsmes jaos: seksuaalse enesemääramise vastased süüteod.

Lähisuhtevägivald võib olla kvalifitseeritud ka vägistamise (§ 141), suguuhtele või muule sugulise iseloomuga teole sundimise (§ 143), alla kaheksateistaastase isikuga rahalise tasu või mis tahes muu hüve suguuhtesse astumise (§ 145), raske tervisekahjustuse tekitamine (§ 118), ka ettevaatamatusest (§ 119), tapmise (§113), sealhulgas ka lapse tapmise (§ 116) provotseeritud tapmise, mõrva (§114), surma põhjustamisena ettevaatamatusest (§117) korral kõik need kvalifikatsioonid moodustavad kokku 5% kõikidest 2015 aasta juhtumitest.

2.2. Perevägivalla kasv Eestis.

Kui seaduslik definitsioon on lahti seletatud, siis on kergem valdkonnas orienteeruda. Rääkides lähisuhtevägivallast Eestis on mõistlik pöörata tähelepanu perevägivalla juhtumite arvule riigis. Statistika näitab, et perevägivallakuritegude arv on aasta-aastalt kasvanud (vt. tabel 2). Kui 2014. aastal perevägivalla kuritegude arvu kasv pidurdus, siis 2015.aastal kasv jätkus. 2015. aastal registreeriti 2997 perevägivallakuritegu, mis on võrreldes 2014. aastaga kümnendiku võrra ja võrreldes 2011. aastaga 55% rohkem (Kuritegevus Eestis 2015 J.Salla, K.Tamm, S. Solodov.lh 30).

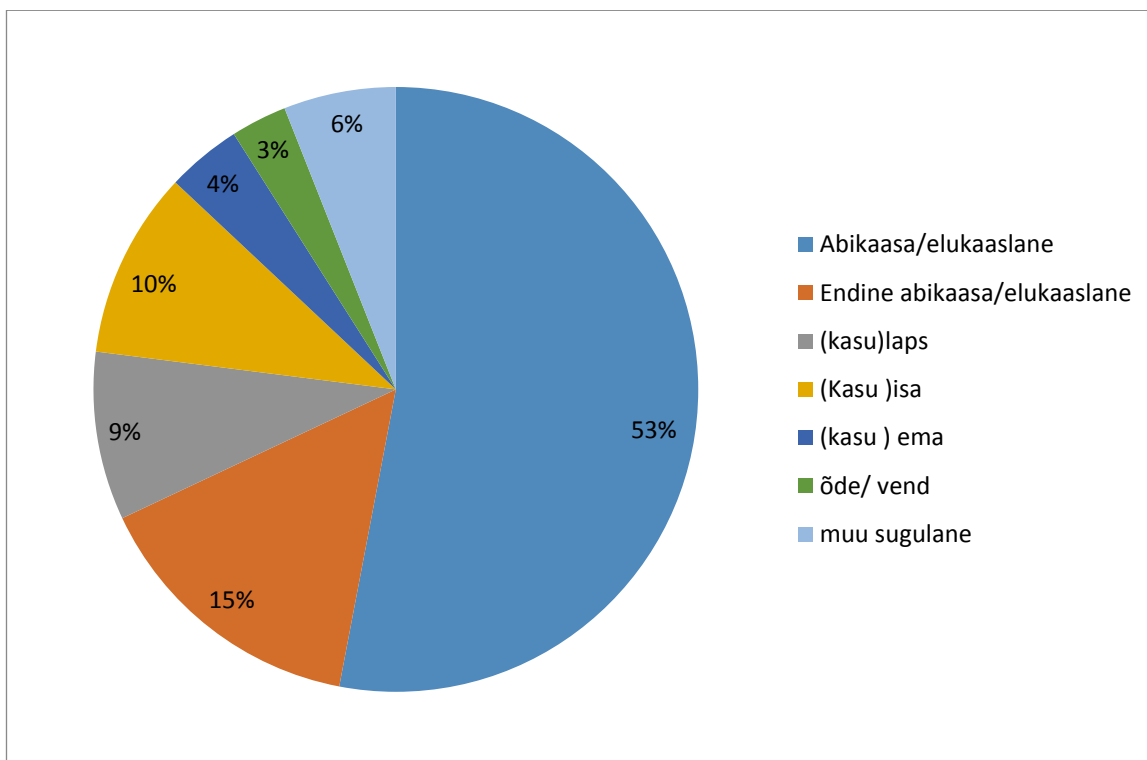
Joonis 1. Registreeritud perevägivaldakuriteod Eestis

Perevägivalda juhtumite seas domineerivad kehalise väärkohtlemise juhtumid: kõigist perevägivalda kuritegudest on neid 85% ja kõigist kehalise väärkohtlemise juhtumitest 45%. Tabelist 2 on näha, et perevägivaldakuritegude arv kasvas alates 2011 kuni 2015. aastani. 2015. aastal moodustavad perevägivaldakuriteod 38 % kõikidest vägivaldakuritegudest Eestis.

	2011	2012	2013	2014	2015
Osakaal kõigist kuritegudest	4.6%	5.5%	7%	7%	10%
Osakaal vägivaldakuritegudest	26%	28%	35%	36%	38%

Tabel 2. Perevägivaldakuritegude osakaal kõigist kuritegudest ja vägivaldakuritegudest

Vastavalt lähisuhtevägivalda definitsioonile on tähtis see, kelle vahel toimus vägivald ja millega tegevusega oli tegu. Joonisest 2 on näha, et ligi 2/3 perevägivalda juhtumeid on seotud praeguste või endiste elukaaslaste/abikaasade vahelise vägivaldaga, kuid esineb ka vanemate vägivalda laste või kasulaste vastu (kokku 14%) ja laste vägivalda oma vanemate vastu (9%). Perevägivaldatsejatest 88% olid mehed ja 11% naised, 1% juhtudel olid vägivaldatsejateks nii naine kui ka mees. Perevägivalda ohvritest olid 82% naised ja 16% mehed, ülejäänud on mitme, eri soost kannatanuga juhtumid. Vähemalt ligi neljandikul juhtudel oli perevägivalda pealtnägijaks või kannatanuks laps. (A. Ahven 2016:36)

Joonis 2. Perevägivalda toimepanija suhte liigi järgi

2.3. Uuringud Eestis

Kui teise peatüki alguses vaadeldati oli lähisuhtevägivalda mõiste üldiseid tunnuseid nagu vägivalda liik ja selle seaduslik definitsioon Eestis osapoolte jaotus, siis teises osas pööratakse tähelepanu lähisuhtevägivalda omapärasusele Eestis. Vaatluse aluseks on kaks uuringut, mis on Eestis läbi viidud. Uuringute ajaline vahe on 9 aastat.

2000. aastal viis Eesti Avatud Ühiskonna Instituut läbi Eestis perevägivaldalaalse uuringu. Tegemist oli esimese usaldusväärse uuringuga, kus küsitleti kogu täiskasvanud elanikkonda, nii naisi kui ka mehi (15-74-aastased). Küsitluses osales 535 naist ja 472 meest, kokku 1007 inimest. Valim oli Eesti kontekstis kui ka tervikuna esinduslik. Uuring tugines rahvusvahelistele metoodikatele, küsitlesid professionaalsed intervjuerijad firmast Saar Poll. Küsitlus kontsentreerus järgmisele:

1. Selgitada välja kuivõrd Eesti ühiskond tajub pere- ja naistevastast vägivalda kui teravat probleemi. Kuivõrd peetakse pereringis ja lähedaste inimeste vahel aset leidvat vägivalda kuritegevuseks;
2. Kuivõrd pere- ja naistevastane vägivald on Eestis levinud. Kuidas vägivallajuhtumid on mõjutanud naiste tervislikku seisundit, positsiooni ühiskonnas, pereelu, suhtumist oma abikaasadesse/partneritesse jne;

3. Kes satuvad suurema tõenäosusega ohvriteks? Mille poolest erineb ohvriks langenud naine teistest naistest?

4. Selgitada välja millised on elanikkonna ootused politsei, sotsiaaltöötajate jt suhtes ohvrite abistamisel ja perevägivalda juhtumite lahendamisel (Iris Pettai 2001:1).

Uuring võimaldas lahti seletada ja ümber lükata paljusid Eestis käibel olevaid stereotüüpseid arusaamasid perevägivalda kohta.

- Ametlik politseistatistika 2013 aastal fikseeris ainult 676 isikuvastast kuritegu Eestis. Uuring näitas, et perevägivald on levinud ja tavapärane paljudes peredes. Igapäevaselt kannatab 252 naist füüsilise ja 33 seksuaalse vägivalda all.
- Oma naist peksavad mitte ainult alkohoolikud või asotsiaalid. Uuring näitas, et ka täiesti normaalsed keskmised Eesti mehed on vägivaldseid. Vägivaldseid mehi on kõikides ühiskonnakihtides.
- Uuring näitas, et oma kodu on naisele kõige ohtlikum koht. Aastas saab vägivalda tõttu vigastada 44000 naist, neist 6000 saab raskeid ja eluohtlikke vigastusi. Pooled vigastusega lõppenud juhtumitest toimuvad naise kodus.
- Lähisuhte vägivalda naisohvreid on rohkem. Iga päev langeb Eestis vägivalda ohvriks 285 naist ja 227 meest. Mehed kannatavad vägivalda all peamiselt avalikes kohtades, vaid 9 % juhtudest toimub kodus.
- Kahjuks naisel praktiliselt pole võimalust lahutada ja vägivaldse mehest juurest ära minna. Äraminek tähendab vaesusse langemist. Naiste palgad on madalamad kui meestel. Enamasti pole materiaalseid võimalusi, et vägivaldse mehe juurest ära minna. (Iris Pettai 2001: 1-2).

Eestis läbiviidud uuringu tulemused leiavad osaliselt või täielikult kinnitust lähisuhtevägivalda teooriates. Eestis läbiviidud uuringute järgi on naise kõige ohtlikum koht kodu, kuna antud territooriumil meesterahvas tunneb end kindlaks. Sotsiaalse kontrolli teooria järgi naistevastast vägivalda soodustab perekonna suhteline isolatsioon ja mehe õigustatuks peetav domineerimine kodus sellises olukorras on kerge vägivaldne olla, sest sageli ei järgne vägivaldale mingeid sanktsioone. Elustiiliteooria, mille järgi meesterahvad, kes pidevalt tarvitavad alkoholi või narkootilised ained, on agressiivsemad ja mehed toovad oma käitumise põhjenduseks sageli enesevalitsuse kadumise, mis on narkootikumide või alkoholi tarvitamise tulemus. Eesti uuring näitas, et oma naist peksavad mitte ainult alkohoolikud või asotsiaalid. Uuring näitas, et ka

täiesti normaalsed Eesti mehed on vägivaldsed. Vägivaldseid mehi on kõikides ühiskonna kihtides.

Uuringu väga tähtis tulemus oli see, et ametnikud said teada, et politseini jõuab vaid väike osa vägivallajuhtumitest. Politseid teavitatakse kõige raskematest juhtumitest vaid 10% naisi ja 14% mehi. Antud informatsioon oli tähtis, kuna oli ametlikult teada, kui suur osa ohvritest ei soovi politseid teavitada omast probleemist.

Suuremad barjäärid politsei teavitamisel on naistel. Põhjused, miks ei teatata politseile, on erinevad. 59% ei pea toimunut piisavalt tõsiseks, pooled ei tahtnud, et keegi teada saaks, kolmandikul oli piinlik, 28% arvas, et politsei poleks neid uskunud.

Probleem, miks naised ei teavita politseid, miks juhtumid ei jõua kohtuni, miks perevägivald jätavad karistusest, jääb paljuski avalikkuse hoiakute taha. Nn. mõõdukat perevägivalda Eestis õigustatakse, seda ei peeta kuriteoks, see on normaalne ja lubatud käitumine. Tüüpilised arusaamad on:

- Naise kerge kehaline karistamine, kui see jääb nn. mõistlikkuse piiridesse (ohver ei invaliidistu ega sure) on asjakohane ja normaalne. Enamasti on naine selle ära teeninud, olles mehele halb naine, kehv pereema jne.
- Naine ise provotseerib meest vägivallale tema kallal näägutades ja hurjutades. Mehelik eneseväärikus eeldab näägutamisele vastamist rusikahoobi vms, pärast mida käitub naine mõnda aega mõistlikult.

Antud arusaamad võib seletada feministliku ja soorolli- ja sotsiaalseerumisteooriatega. Feministliku teooria järgi sooline sotsialiseerimine toimub seaduste ja normide kontekstis, mille on loonud ja kindlustatud mehed. Soorolli- ja sotsiaalseerumisteooriad väidavad, et patriarhaalses ühiskonnas on maskuliinsus seotud domineerimisega, võimu ja vägivallaga ja feminiinsus passiivsuse, sõltuvuse ja vägivallast hoidmisega. Mõlema teooria järgi meesterahvas on domineeriv perekonna liige ja tema käest saadud kerged kehavigastused tuleb kannatada ära. Naised respektiivad et, meeste agressiivne käitumine on normaalne käitumine ja ei soovi sellest politsei teavitada.

Ühiskondlikud hoiakud ja arusaamad on üheks põhjuseks, miks naised harva teavitavad juhtumist politseid. Naiselt oodatakse kannatlikkust ja ohvrimeelset käitumist. Avalikkus mõistab hukka naise, kes "tüli perest välja kannab". Seetõttu teavitab naine politseid alles siis, kui kodune vägivald on ületanud igasuguse talutavuse piiri. Sama

probleemid aktuaalsed ka Inglismaa, kus korraldatud uuring näitas, et naine helistab politseisse alles siis, kui ta on oma mehelt keskmiselt 30– 35 korda peksta saanud (Iris Pettai 2001. 3). Kahjuks naised ei soovi, lähisuhtevägivalla juhtumite arvu vähenemiseks politseiga koostööd teha, vaatamata sellele, et perevägivalla tagajärjed võivad olla väga tõsised:

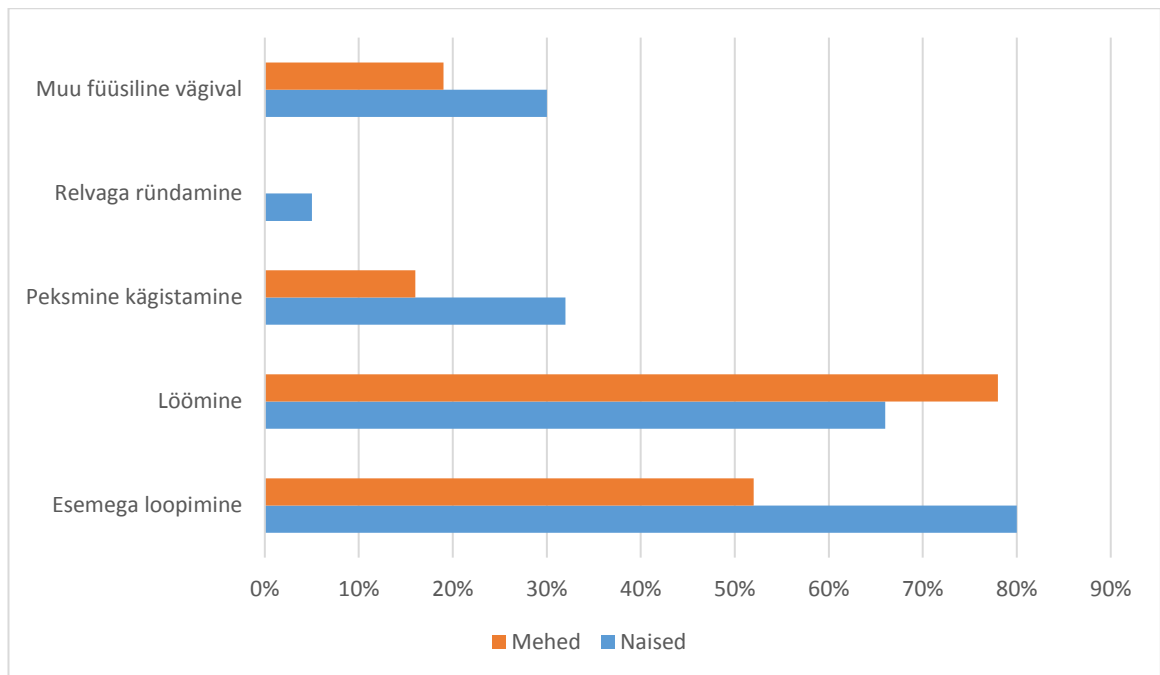
- **Eluohhtlikud vigastused.** Kõige rängemalt kahjustab vägivald naiste tervist. Iga viies ohver kurdab halva või väga halva tervisliku seisundi üle, neil on sagedamini kroonilised haigused aga ka invaliidsus kui naistel, kes pole (viimase 12 kuu jooksul) vägivalda kogenud.
- **Traumeeritud psüühika.** Uuringu andmetest võib järeldada, et ohvrite psüühika on äärmiselt kurnatud. Elamine pideva pinge all ja koduse vägivalla kartuses on viinud enamiku ohvritest stressiseisundisse, 85% kurdab nõrkuse ja väsimuse üle, pooltel on unetus. Elamine ohvrina on elamine pidevas piirsituatsioonis, kus riskioht, et ohver ise oma elu lõpetab, on üsnagi suur, kuna kolmandik ohvritest mõtleb aeg-ajalt enesetapule (mitteohvrid mõtlevad enesetapule 2 korda harvemini).
- **Alkoholisõltuvus.** Iga kolmas ohver on alkoholilembene, kuna tarvitab alkoholi sellise määran, et jääb purju. Iga viies ohver (üle 35%) eelistab vähemalt mõned korrad kuus juua kangeid jooke, iga kolmas kergemaid (vein, liköör) jooke, 40% joob õlut.
- **Konfliktised peresuhted.** Ohvritele on iseloomulik suur ebakindlus oma tuleviku suhtes. Iga teine ohver kardab kaotada lähiaastatel tööd, iga kolmas hindab kehvaks oma konkurentsivõimet tööturul. 45% ohvritest kurdab algatus- ja otsustusvõime puudumise üle.
- **Ebapüsivad abielud.** Keerulised ja konfliktised peresuhted. Ohvritel on harva püsiv harmooniline kooselu. On üsna tüüpiline, et ohvritel on ebapüsivad abielud/kooselud. Pooled neist on juba mitmendat korda abielus/vabaabielus (mitteohvritest 22%). Praeguses abielus mõtleb iga neljas ohver lahkuminekule oma praegusest abikaasast/elukaaslasest
- **Vaesus.** Ohvritel on madalam elatustase kui naistel keskmiselt. Iga teine ohver saab osta vaid esmaseid toidu- ja tööstuskaupu.
- **Ebakindlus tööturul.** Ohvritele on iseloomulik suur ebakindlus oma tuleviku suhtes. Iga teine ohver kardab kaotada lähiaastatel töö, iga kolmas hindab

kehvaks oma konkurentsivõimet tööturul. 45% ohvritest kurdab algatus- ja otsustusvõime puudumise üle

- **Suutmatus oma elu korraldada.** Naised-mitteohvrid tulevad oma eluga edukamalt toime kui ohvrid, nad suudavad paremini korraldada oma eraelu, aga ka tööelu ja karjääri. Ohvritel on nende pideva pinge ja ohutunde all elades raske ja kurnav oma probleemidega toime tulla. (Iris Pettai 2001: 4-5)

2008. aasta lõpus ja 2009. aasta alguses korraldas Statistikaamet teise uuringu. Selle uuringu eesmärk oli koguda andmeid kuritegevuse tegeliku ulatuse, Eesti elanike turvatunde ja paarisuhtevägivalla kohta. Tinglikult jagunes uuring kaheks: esimene osa käsitles kuritegevuse ohvriks langemist ja turvatunnet ning teine osa keskendus paarisuhtevägivalla uurimisele. Uuringu üldkogumis olid kõik 15–74-aastased Eesti alalised elanikud. Paarisuhtevägivalla andmeid koguti ainult nendelt, kellel oli paarisuhte kogemus; kes olid uuringu korraldamise ajal paarisuhtes või olid paarisuhtes olnud varem. Paarisuhtevägivalla kohta koguti andmeid ankeediga, mille küsitlerv täitis iseseisvalt eelistatult sülearvutis või soovi korral paberi peal ja silmast silma intervjuu tehti vaid vastaja soovil. Uuringus lähtuti põhimõttest, et vastaja ega küsitlerja ei tohi uuringu tõttu kannatada. Turvalisuse tagamiseks oli küsitlus võimaluse korral privaatne, paarisuhte vägivalda puudutavat teemat ei tutvustatud respondentile koju saadetavas kontaktkirjas ega Statistikaameti infomaterjalides. Vastajatele anti nende endi jaoks või edasitoimetamiseks eesti- või venekeelseid infovoldikuid, kus julgustati vägivalla ohvriks sattunud abi küsima.

Uuringu andmed näitavad, et lähesuhtevägivalla ohvriks langevad nii naised kui ka mehed. Kui vägivald paarisuhtes juba aset leiab, siis mehed kogevad enamasti esemega loopimist või löömist, naised seevastu raskemat vägivalda: peksmist, kägistamist, relvaga ründamist, seksuaalset vägivalda vms. Kogu elu jooksul füüsilist vägivalda kogunud meestest sai vaid 6% tunda peksmist või kägistamist, kuid naiste hulgas on seda kogunud mitu korda rohkem: 32% (joonis 3). Seega on tõenäoliselt suur osa meeste kogetud füüsilisest vägivallast paarisuhtes naisepoolne enesekaitse või ka kättemaks— ehk lähtudes Johnsoni väljatoodud määratlusest, vägivaldne vastuhakk (Merle Paats 2009: 77).

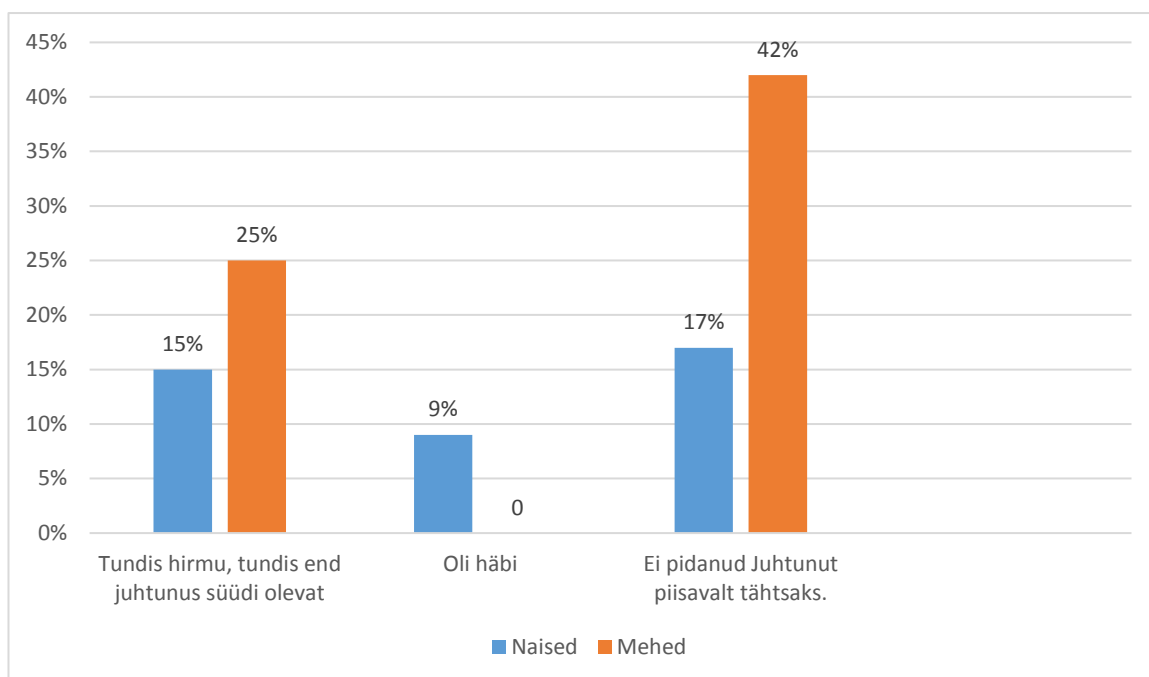

Joonis 3. Kogetud füüsilise vägivalda liik vägivaldses parissuhtes alates 15. eluaastast. 2008-2009

Naised ja mehed tunnistavad võrdselt kokkupuudet paarisuhtevägivallaga, kuid naistele osaks saanud vägivald on sageli raskem ja tagajärjed rängemad. Tegelikult ei saa suur osa meestest paarisuhtevägivalla tagajärjel üldse füüsilisi vigastusi. On tõsi, et naised on meestest altimad vägivallakogemust kellegagi jagama, kuid mitte alati. Kui mees ei räägi kogetud vägivallast paarisuhtes, sest ta ei pea juhtunut piisavalt oluliseks, siis naistel on samavõrd oluline põhjus hirm ja süütunne.

Uuring näitas ka, et tõsiseks probleemiks jäi politsei teavitamine perevägivaala juhtumitest. 2009. aasta uuringu andmetel on naiste seas enam paarisuhtevägivallaga kokkupuutunud ja viimasest sellisest juhtumist kellelegi rääkinuid: viimati toimunud rääkis 77% naistest ja 37% meestest. Pool naistest koges viimase juhtumi ajal raskemat füüsilist vägivalda (peksmist, kägistamist, relvaga rünnakut vms) ja neljandik neist ei rääkinud sellest juhtumist kellelegi. Meeste puhul oli viimase juhtumi ajal raske füüsilise vägivallaga kokkupuutunud hulk nii väike, et neid tulemusi ei ole võimalik valikuuringuga analüüsida. Kui analüüsida mitterääkimise põhjuseid üldiselt, siis viimasest vägivallajuhtumist ei rääkinud peagu pool meestest (42%) ja vähem kui viiendik naistest (17%), sest ei pidanud juhtunut oluliseks ning peagu iga kümnes naine (9%), sest tundis juhtunu pärast häbi (joonis 4). Meeste hulgas oli häbi pärast

mitteräakinuid nii vähe, et need andmed on avaldamiseks mitte usaldusväärsed (Merle Paats 2009:77).

Joonis 4. Viimastest paarisuhtevägivalla juhtumist mitterääkimise põhjused 2008-2009 a.

Seega toetavad 2009. aasta uuringu tulemused 2000. aasta uuringu järeldusi, et enamus perevägivallaga seotud ei räägi lähisuhtevägivallast. See on väga tõsine probleem, kuna politseis puudub informatsioon vägivalla kohta ja sama ajal puudub võimalus sekkuda ja abi osutada. Võrreldes 2000. aastaga, kus perevägivallast ei teavitanud 59 % naistest, oli 2008-2009. aastal neid juba 41%. Põhjused, miks vägivalla ohvrid ei teavita vägivallast, on praktilised samad, mis olid ka 2000. aastal. Inimesed ei pea toimunut piisavalt tõsiseks. Ühiskonnas levinud tüüpilise arusaamasse järgi naise kerge keheline karistamine, kui see jääb nõ. mõistlikkuse piiridesse (ohver ei invaliidistu ega sure) on asjakohane ja normaalne.

2008.-2009. aastate uuring nagu ka 2000. aasta uuring näitas, et lähisuhtevägivald on levinud kõigis ühiskonnagruppides, sõltumata inimeste haridustasemest, sotsiaalmajanduslikust staatusest või edukusest. Analüüsidest küsitlusetke haridustaset ja vägivalla kogemist paarisuhtes alates 15. eluaastast, ei saa öelda, et vägivalla kogemus sõltuks väga palju haridustasemest. Küll aga ilmnevad erinevused, lähtudes vägivalla tüübist. Kõrgema haridustasemega meeste hulgas on enam neid, kes on elu jooksul kogunud vaimset vägivalda paarisuhtes, kõrgharidusega naiste hulgas on vähem

neid, kes on kogenud vaimset ja füüsilist vägivalda. Samuti 2008.-2009. aasta uuring näitas, et viimase viie aasta jooksul paarisuhte vägivalda kogenud nentisid, et pooltel kordadel ei olnud viimase füüsilise vägivalla juhtumi ajal kumbki partneritest tarvitanud alkoholi või narkootikume. Mõlemad partnerid olid viimase vägivallajuhtumi ajal tarvitanud alkoholi enam kui iga kümnennda juhtumi juhul. Seega võib teha järeldusi, et alkohol ei ole perevägivalla kindel põhjus, millest räägivad ka 2000. aasta uuringu tulemused. Siiski alkohol on riskitegur, mis võib soodustada vägivalla esinemist paarisuhtes.

Kahe uuringute andmete alusel võib öelda, et lähesuhtevägivalda esineb Eestis nii linnakui ka maapiirkondades, samuti eri ühiskonnakihtides ja nii paremini kui ka halvemini toimetulevates peredes. Vägivald on kogenud nii haritud kui ka vähem haritud. Paarisuhtevägivalda on kogenud nii töötavad kui ka mittetöötavad inimesed, kuid enam on viimase aasta jooksul kogenud paarisuhtevägivalda töötud. Alkohol on riskitegur, mis võib põhjustada vägivald paarisuhtes. Paarisuhtes vägivallaga kokkupuutunud naised on sagedamini kannatanud alkoholi- või narkojoobes partneri vägivalla all.

15–74-aastastest paarisuhte kogemusega inimestest arvab kolmveerand, et paarisuhtevägivald on nii levinud, et see on Eesti ühiskonnas probleem. Paarisuhtevägivallaga kokkupuutunud naiste hulgas oli sellisel arvamusel olijate osatähtsus suurem. Samal ajal ei pea mitte kõik paarisuhtevägivalla tagajärjel füüsilisi vigastusi saanud paarisuhtevägivalda probleemiks Eesti ühiskonnas. Lähesuhtevägivalla suure sageduse põhjuseks või riskifaktoriks on ühiskonnas levinud arusaamad:

- Perevägivalla ohvrid ei pea antud probleemi tõsiseks. Ühiskonnas on levinud arvamus, et kerge füüsiline karistus on pere sees täiesti normaalne.
- Ohvrid ei teavita probleemidest politseid ega tugiasutusi, kuna arvavad et, olid ise süüdi, või ei soovi probleemi perest välja viia.

Paarisuhtevägivald on nagu tsüklon, mis tekitab nii täiskasvanute kui ka laste elust läbi tuhisedes kaose ja hävingu: hääbub enesekindlus ja vabadus, kaasnevad hirm ja kibestumine, alandus ja südamevalu, saladused ja valed ning sageli ka füüsilised vigastused. Mitte keegi ei peaks elama sellist elu (Merle Paats 2009: 82). Teise uuringu andmed täiendavad ka esimest uuringut. Elustiiliteooria leiab kinnitust ka osaliselt. Kõrgema haridustasemega meeste hulgas on enam neid, kes on elu jooksul kogenud vaimset vägivalda paarisuhtes, kõrgharidusega naiste hulgas on vähem neid, kes on kogenud vaimset ja füüsilist vägivalda. Selles osas on teooria tõendatud. 2008.-2009.

aasta uuring näitas samuti, et viimase viie aasta jooksul paarisuhte vägivalda kogenud nentisid, et pooltel kordadel ei olnud viimase füüsilise vägivalla juhtumi ajal kumbki partneritest tarvitanud alkoholi või narkootikume. Mõlemad partnerid olid viimase vägivallajuhtumi ajal tarvitanud alkoholi enam kui iga kümnennda juhtumi ajal. Taas võib teha järeldusi, et alkohol ei ole perevägivalla kindel põhjus, millest räägivad ka 2000. aasta uuringu tulemused. Kuigi alkohol on riskitegur, mis võib soodustada vägivalla esinemist paarisuhtes.

Rääkides perevägivallast Eestis tasub jälgida ka perevägivalla geograafilist jaotust. Eestis registreeriti 2015. aastal 10 000 inimese kohta keskmiselt 23 perevägivallakuritegu.

Keskmisest suurem oli see suhtarv:

Põlvamaal (36),

Narvas (29),

Tallinnas (29),

Kohtla-Järvel(27)

Valgamaal (27),

väiksem Hiiumaal (9),

Järvamaal (11) ja Pärnumaal, v.a Pärnu (11).

Võrreldes 2014. aastaga vähenes perevägivallakuritegude registreerimine kahes maakonnas (Lääne- ja Tartumaal) ja Tartu linnas, suurenes kahes maakonnas (Pärnu- ja Võrumaal) ja kahes linnas (Tallinnas ja Kohtla-Järvel). (A. Ahven Kuritegevus Eestis 2015 kriminaalpoliitika uuring 2016: 37).

3. PEREVÄGIVALD NARVAS

Esimeses ja teises peatükis käsitletakse lähisuhtevägivalla tunnuseid ja võimalikke põhjusi, Eesti vabariigi seaduse poolt lähisuhtevägivalla mõiste definitsiooni ja uusi seaduse muutusi antud valdkonnas. Eesti uuringute andmeid analüüsid esitatakse Eestis toimunud perevägivalla omapärasused ja geograafiline jaotus, millest nähtub, et Narva ja Tallinn olid 2015. aastal teisel kohal perevägivalla juhtumite poolest 10000 inimeste kohta- 29 konflikti 10000 inimese kohta.

Lähisuhtevägivalla probleemide lahendamise võimalused ja vahendid teen Narva linna näitel. Narva linnas toimunud vägivalla juhtumite arvuline ülevaade. Andmed perevägivalla kohta Narva linnas on võetud Narva politseijaoskonna esitatud aruandest. Politseijaoskonnas on fikseeritud kõik linnas toimunud perevägivalla juhtumid. Aruandest on võimalik saada informatsiooni juhtumite arvu kohta. Samuti on aruandes esitatud kogu täiendav informatsioon:

- kelle suhtes kasutati vägivalda;
- laste juuresolek;
- vägivalla liik;
- ohvrite arv ja sugu;
- tervisekahjustused;
- vägivallatseja sugu, joobeseisund;
- info kriminaalmenetluse alustamise kohta;
- kas info peretüli kohta edastati sotsiaalabiametile
- teostatud järelkontroll, sealhulgas koos sotsiaaltöötajaga.

	2013	2014	2015
Perevägivalla juhtumid	551	993	978
Ohvrite arv:	550	993	979
Nendest naisi	490	822	796
Mehi	46	122	147
lapsi	17	50	30

Vägivallatseja arv	551	993	978
Nendest mehi	509	879	839
naisi	42	104	134
Vägivallatseja suhtes alustati väärteomenetlus	123	223	117
Vägivallatseja suhtes alustati kriminaalmenetlus.	10	7	12
Teostati järelkontrolli	544	905	945
Järelkontroll koos sotsiaaltöötajaga.	2	0	12

Tabel 3. Perevägivalda juhtumite arv Narva linnas

Tabelist 3 on näha, et perevägivalda arv Narvas tõusis 2014 aastal umbes 45% ni. 2015. aastal jäi perevägivalda arv jäi praktiliselt samale tasemele. Võrreldes kogu Eesti andmetega, mille järgi on näha, et 2014. aastal perevägivalda arv natuke langes ja 2015 aastal mitte tuntavalt tõusis, Narvas oli olukord teistsugune. Vastavalt Justiitsministeeriumi andmetele vägivaldakuuritegevuse tase oli 2015. aastal kõige kõrgem Ida-Virumaal, sealhulgas Narvas ja Kohtla-Järvel ning Põlvamaal (A. Ahven Kuritegevus Eestis 2015 kriminaalpoliitika uuring 2016 lh. 33). On ilmselge, et olukord antud valdkonnas muutus oluliselt 2014. ja jäi saamale tasemele ka 2015. aastal. Oma uurimistöös püüan vastata küsimustele, millised asutused Narva linna territooriumil tegelevad lähisuhtevägivalda probleemiga, mis on juhtumite arvu kasvu põhjus ja kui efektiivne asutustevaheline töö.

3.1. Perevägivalda probleemide lahendamine Narvas

3.1.1. Uurimistöö eesmärk ja ülesanded

Töö esimeses osas kogutud andmete analüüsis ma vastasin järgmistele küsimustele: mis on lähisuhtevägivald. Töötanud läbi erinevad teooriad, leidsin vastused küsimusele, mis on lähisuhtevägivalda võimalikud põhjused? Teises osas kirjeldasin lähisuhtevägivalda tunnuseid ja erinevusi Eestis. Vastused esitatud küsimustele saadi teoreetiliste andmete analüüsi tulemuste ke. Kolmandas osas vadelatakse lähisuhtevägivalda probleemide lahendamise viise ja nende viiside efektiivsust.

Eesmärgi saavutamiseks kõigepealt on vaja selgeks teha kelle, pädevusse kuulub perevägivalda probleemide lahendamine Narva linnas. Kuna vägivald on seaduse järgi karistatav tegu, siis see eeldale, et peavadtegutsema asutused mille pädevuses on antud tegude menetlemine.

Uurimistöö otsib vastuseid järgmistele küsimustele :

Missugused põhiasutused, tegelevad perevägivalda probleemide lahendamisega Narva linnas?

Mis funktsiooni iga asutus täidab?

Vastavalt Narva politseijaoskonna esitatud andmetele, perevägivalda juhtumite kohta 2014 aastal juhtumite arv oli vaadeldaval aastal kaks korda suurem kui 2013. aastal. Sellel kasvul peab olema loogiline ja arusaadav põhjus. Uurimistöös keskendutakse milles on 2014. 2015. aasta perevägivalda arvu tõusu põhjus? Samade andmete alusel on näha, et 2015. aastal perevägivalda juhtumite arv ei langenud 2013.aasta tasemeni. Eelnevast tullineb viimane küsimus- kui efektiivne on asutustevaheline koostöö perevägivalda probleemide lahendamisel Narva linnas?

3.1.2. Uurimistöö meetod

Uurimistöö meetodiks on valitud kvalitatiivne uurimisviis. Laherandi arvates (2008:21) kvalitatiivses uuringus on võimalik saada terviklik empiiriline andmestik, mis hõlmaks detaile ja kvalitatiivseid iseloomustavaid seiku. Intervjuuga on võimalik saavutada kõik püstitatud eesmärgid ja järeldused. Autor on oma töös huvitatud sündmuste detailidest ja soovib saada andmeid teatud sündmustega seotud põhjuse-tagajärje suhetest (Laherand 2008:23).

Autori poolt esitatud küsimused suunavad respondente rääkima oma kogemustest. Kvalitatiivse uurimisviisi abil on kergemini võimalik aru saada, kuidas on korraldatud perevägivalda probleemide lahendamine Narva linnas ja kuidas teostatakse erinevate asutuste vahel koostööd. Sellest tulenevalt otsustasin läbi viia probleemikeskse intervjuu, sest antud meetod võimaldab koguda nii objektiivseid andmeid inimese käitumise kohta kui ka subjektiivset tajuviisi. Intervjuu skeem ja küsimustik on keskendunud probleemile, orienteeritud uurimisprotsessile ja orienteeritud eesmärgile. (Laherand 2008:196).

Flicki (2000:163) hinnangul aitab Witzeli soovitatud lühiküsimustik intervjuuküsimuste arvu vähendada ja intervjuuks kavandatud aega paremini ära kasutada (Laherand 2008: 199). Intervjuu eesmärk on nii objektiivsete andmete kogumine inimese käitumise kohta kui ka nende subjektiivsete tajuviiside väljaselgitamine, mille abil inimene käsitleb sotsiaalset reaalsust.

3.2. Valimi kirjeldus

Indiviidide kogumi moodustasid inimesed, keda eraldas üldpopulatsioonist valimisse sattumise uurimuse eesmärk. Uurimuse eesmärgiks oli välja selgitada perevägivalla probleemide lahendamise viiside efektiivsus Narvas. Püstitatud eesmärgist tulenes vajadus võtta valimisse mingi hulk perevägivalla probleemide lahendamise kogemusega Narva spetsialiste. Valimisse sattumise kriteeriumiks oli perevägivalla probleemide lahendamise kogemus Narvas. Intervjuu põhisisihtrühma moodustasid erinevate asutuste spetsialistid, kes on otseselt või kaudselt seotud perevägivalla probleemide lahendamisega Narva linnas.

Otseselt perevägivalla probleemide lahendamisega on seotud kaks organisatsioonipolitsei ja Sotsiaalabiamet. Kaudset lahendavad sama probleemi ka kriminaalhooldus ja Sotsiaalkindlustusamet (ohvriabiteenus). Uurimistöö käigus intervjueriti kõikide asutuste esindajad, kes oma tööülesannete täitmisel tegelevad perevägivalla lahendamisega. Politsei esindajana intervjueriti piirkonnavanema abi Mihhail Savostot, kes on töötanud politseis 20 aastat (enamus aega Mihhail töötas piirkonnakonstaabli ametikohal). Praegu on Mihhail Narva piirkonnavanema abi. Oma tööülesannete täitmisel Mihhail tegeleb otseselt ka perevägivalla probleemide lahendamisega oma piirkonnas ja Narva piirkonnavanema abina lahendab sama probleemi Narva linna territooriumil. Kriminaalhoolduse esindajana intervjueriti vaneinspektori Ülle Siigi. Intervjuu läbiviimise ajal oli Ülle Viru vangla kriminaalhoolduse Narva osakonna vanemkriminaalhooldusametnik. Kuna Ülle oli kriminaalhoolduse Narva talituse vanem ta oli kursis, kuidas kriminaalhooldus osaleb perevägivalla probleemide lahendamisel Narva linnas. Sotsiaalkindlustusameti ohvriabiteenuse esindajatest oli intervjueriti Inna Bahlinovat, kes Intervjuu ajal töötas ohvriabi Narva esinduses üksi. Sotsiaalabiametist intervjueriti spetsialist Jekaterina Aleksejevat, kes on Sotsiaalabiameti hoolekandeosakonna spetsialist. Oma tööülesannete täitmisel teeb ka koostööd politseija piirivalveametiga, lahendades perevägivalla probleeme Narva linnas.

Kuna kõik respondendid on avaliku teenistuse ametnikud või spetsialistid ja tegu ei ole delikaatsete andmetega, siis isikuandmeid pole muudetud. Intervjuu tsitaadid on välja toodud kursiivis.

3.3. Tulemuste analüüsi meetod

Kõik probleemikesksed intervjuud on transkribeeritud. Iga intervjuu protokollid tõlgendati lause-lauselt, et oleks lihtsam tekstist võtmesõnu välja tuua. Iga intervjuu alusel koostati juhtumikirjeldus, mis aitas aru saada iga indiviidi tõlgendustust antud juhtumi puhul. Iga transkriptsiooni alusel koostati analüüs ja kõik analüüsid on läbi töötatud, et saada üldine pilt (Laherand 2008:198).

3.4. Pädevused ja rollide jaotus

Vastavalt lähisuhtevägivalla mõiste definitsioonile lähisuhtevägivald on kõigepealt vägivald, mis on isikuvastane, seaduse poolt karistatav tegevus. Inimõiguste kaitsmine on otsene politsei pädevus. Ilmselge, et esimene asutus, kus tegeldakse lähisuhtevägivalla probleemide lahendamise, on politsei- ja piirivalveamet. Sellest räägib ka põhiseadus mille järgi igatüüpi on õigus perekonna- ja eraelu puutumatusle. Riigiasutused, kohalikud omavalitsused ja nende ametiisikud ei tohi kellegi perekonnaga eraellu sekkuda muidu, kui seaduses sätestatud juhtudel ja korras tervise, kõlbluse, avaliku korra või teiste inimeste õiguste ja vabaduste kaitseks, kuriteo tõkestamiseks või kurjategija tabamiseks (Eesti Vabariigi põhiseadus § 26). Põhiseadus annab politseile ja kohaliku omavalitsuse ametiisikutele õiguse sekkuda isikute eraellu nende tervise ja elu kaitsmiseks. Uurimistöö intervjud kinnitasid põhiseaduse kehtimist Eestis

//... Patrullpolitseinikud on esimesed, keda näevad perevägivalla ohvrid oma korteris.

//... Peretüli lahendamine oli alati politsei kõrgeim prioriteet.

Peretüli lahendamine kuulus varem ja kuulub ka praegu kõikide politsei õppeasutuste kohustuslikku programmi. Juba kadetid õpivad politseikoolis peretülide lahendamist. Politseis tegelevad peretülidega praktilised talitused eelkõige patrullametnikud, kes reageerivad väljakutsele ja lahendavad konflikti kohapeal. Tõsse on kaasatud piirkonnakonstaablid, kes kontrollivad probleemseid peresid oma piirkonnas; kriminaalpolitsei, kes menetleb kriminaalasju, mida algatatakse peretüli käigus saadud kehavigastusi alusel.

Järgmine asutus, kes otseselt tegeleb perevägivalda probleemide lahendamisega on sotsiaalabi amet, mille peamised ülesanded on:

- Narva linnas elavate inimestele toimetulekuraskuste ennetamine ja kõrvaldamine ning toimetuleku kergendamiseks abi osutamine;
- sotsiaaltoetuste määramine ja maksmine;
- sotsiaalteenuste ja muu sotsiaalabi osutamise korraldamine;
- eestkostega seonduva töö korraldamine ja perekonnaseadusest tulenevate Narva linna kui eestkostesutuse ülesannete täitmine;
- tervishoiualase tegevuse korraldamine;
- Narva Sotsiaaltöökeskuse tegevuse koordineerimine, kontrollimine ja töö analüüsimine (narvaabi.ee).

Sotsiaalabi ameti spetsialisti J.Aleksejeva sõnul on:

//... sotsiaalabi ametnikul õigus perekonnas, laps ära võtta, kui elu tingimused ei vasta nõuetele või lapse elu või tervis on ohus.

Kui Sotsiaalabi ametisse tuleb informatsioon, et peres toimub konflikt ja konfliktis osalevad ka lapsed, siis sotsiaalabi ametnikul on õigus toimetada laps varjupaika, ta isoleerida. Konflikt võib olla nii lühiajaline kui ka pikajaline kui sõltub sellest, mitu päeva järjest vanemad käituvad agressiivselt lapse suhtes. Samal ajal Sotsiaalabi ameti töötajad suhtlevad konfliktse perekonna liikmetega ja püüavad probleemidele lahendust leida. Sotsiaalabi ameti töötajal on õigus sekkuda eraellu ja osutada abi just konflikti ajal, kuid praktika näitab, et sellega ikkagi tegeleb politsei. Politseiametnikud kutsuvad sotsiaalabi ameti töötajaid kohale väga harva. Sotsiaalabi ameti spetsialistid rohkem tegelevad perevägivalda tagajärgedega, nimelt suhtlevad ohvritega ja konflikti põhjustajatega, pakuvad probleemide lahendamise võimalusi ja hoiavad olukorra kontrolli all.

Pädevused isiku õiguste kaitsmiseks on seadusega esitatud politseile ja kohalik omavalitsuse sotsiaalabi ametile. Intervjuust selgub, et anud asutused töötavad aktiivselt oma pädevuste ja seaduse raamides, osutades lähisuhtevägivalda ohvritele abi.

Järgmine asutus, kes ei sekku otseselt kodanike eraellu perevägivalda probleemide lahendamisel on sotsiaalkindlustusamet ohvriabi teenus. Intervjuu ajal osutas ohvriabi teenust Narva linnas ainult Inna Bahlinova. Sotsiaalkindlustusamet osutab riiklikku ohvriabi teenust Eestis. Sotsiaalkindlustusamet ohvriabi üksus tegutseb

Ohvriabi seaduse alusel. Ohvriabiteenus käesoleva seaduse tähenduses on avalik teenus, mille eesmärgiks on kuriteo, hooletuse või halva kohtlemise või füüsilise, vaimse või seksuaalse vägivalla ohvriks langenud isikute toimetulekuvõime säilitamine või parandamine (Ohvriabi seadus § 3 lg1). Ohvriabiteenuse osutamine seisneb:

- 1) ohvri nõustamises;
- 2) ohvri abistamises suhtlemisel riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutustega ning juriidiliste isikutega;
- 3) turvalise majutuse tagamises;
- 4) toitlustuse tagamises;
- 5) vajalike tervishoiuteenuste kättesaadavuse tagamises;
- 6) vajaliku materiaalse abi andmises;
- 7) vajaliku psühholoogilise abi andmises;
- 8) vajaliku tõlketeenuse võimaldamises ohvriabiteenuse raames osutatavate teenuste saamiseks;
- 9) muude ohvri füüsiliseks ja psühhosotsiaalseks taastumiseks vajalike teenuste osutamises (Ohvriabi seadus § 3 lg1).

I.Bahlinova ülesanne ei ole konflikti lahendamine, vaid ta püüab osutada perevägivalla ohvrile abi selleks, et elada konflikti tagajärjed üle. Ohvriabiteenistuse spetsialisti juurde tulevad ka inimesed, kes soovivad:

- lahutuspaberit vormistada.
- kirjeldada oma olukorda ja küsivad, mida saaks teha?
- osutada abi teiste asutustega suhtlemisel.
- hüvitist saada. (Hüvitis on ette nähtud ainult tõsise vigastuse juhul).

Veel üks asutus, mis kaudselt perevägivalla probleemide lahendamisega tegeleb, on kriminaalhooldus. Eesti kriminaalhooldusesüsteem rakendus 01.05.1998. Tallinna, Tartu ja Viru vangla juurde kuuluvad kriminaalhooldusosakonnad jagunevad piirkondlikeks esindusteks. Kriminaalhoolduse põhieesmärk on muuta ühiskond turvalisemaks, rakendades alternatiive vangistusele. Selline eesmärk tugineb eeldusele, et kuriteo sooritanud inimese võib jätta vabadesse, kui lisaks järelevalvele tema üle tehakse ka tööd tema kriminogeense käitumise muutmiseks. Need meetmed aitavad vähendada korduvkuritegevust ja sedakaudu suurendada ühiskonna turvalisust. Kriminaalhoolduseametniku töö on selgitada välja uue kuriteo toimepanemise riskid ning koos hooldusalusega kavandada ja ellu viia tegevused, mis aitavad vältida uue

kuriteo toimepanemist ning soodustavad süüdimõistetud iseseisvat ja seaduskuulekat. (Justiitsministeerium ametlik veebileht, viimati vaadatud 30.07.2016)

Narva kriminaalhoolduse esindaja Ülle Siig tõdes:

//... Meie asutus puutub perversivõimuga probleemidega kokku juba mitu aastat. Meie tegutsemise valdkond on kohtulahendite täitmine. Perversivõim on ikkagi võim ja oma tegevuses lähtume Karistusseadustiku §-st 121 koosseis. Kriminaalhooldaja hakkab tegelema isikuga, siis kui ta saab kriminaalhooldusaluseks.

Kriminaalhooldusalune on:

- Süüdimõistetud, kelle kohus on seaduses sätestatud korras määratud kriminaalhooldaja järelevalve alla.
- Süüdimõistetud, kelle vangistus on asendatud üldkasuliku tööga või narkomaanide sõltuvusraviga või osaliselt asendatud seksuaalkurjategijate kompleksraviga.
- Isik, kelle suhtes on kriminaalmenetlus lõpetatud ning kellele on prokurör või kohus määratud üldkasuliku töö tegemise.
- Kahtlustatav või süüdistatav, kelle tõkendiga kohaldatud vahistamine on asendatud elektroonilise valve allumise kohustusega.
- Kahtlustatav, süüdistatav või süüdimõistetud, kelle kohus on kohaldatud elektroonilise valveta ajutist lähenemiskeeldu või lähenemiskeeldu. (Kriminaalhooldusseadus ametlik veebileht. Viimati vaadatud 31.07.16)

Kriminaalhooldusalusel on järgmised kohustused ja õigused:

- elada kohtu määratud alalises elukohas.
- ilmuda kriminaalhooldaja määratud ajavahemike järel kriminaalhooldusosakonda registreerimisele.
- alluda kriminaalhooldaja kontrollile.
- saada kriminaalhooldusametnikult loa lahkuda elukohast Eesti territooriumi piires kauemaks kui 15 päevaks.
- taotleda kriminaalhooldusametnikult luba elu-, töö- või õppimiskoha vahetamiseks.
- saada kriminaalhooldusametnikult luba lahkuda Eesti territooriumilt ja viibida väljaspool Eesti territooriumi (Karistusseadustik §75).

Narva territooriumil perevägivalda probleemidega seotud asutused võib jagada kaheks rühmaks. Esimeses rühmas on asutused, kes otseselt tegelevad perevägivaldaga, aga nimelt sekkuvad isikute eraellu konflikti ajal ja osutavad kannatanule abi. Sellesse gruppi kuuluvad eelkõige politsei ja sotsiaalabiamet. Pädevused esitatud grupi esindajatele on ette nähtud põhiseadusega.

Selleks, et oleks arusaadav, millega tegeleb iga asutus perevägivalda probleemide lahendamisel, tegin Narva tüüpilise peretülimudeli. Mudelilt on näha, kui suur on iga osapoole panus. Tüüpilise peretüli stsenaarium on järgmine: naise ja meesterahva vahel toimub konflikt. Statistika järgi meesterahvas või mõlemad on joobeseisundis. Naine helistab politseisse ja palub abi, kuna joobes (harva kaine) mees on agressiivne või muutub agressiivsemaks. Politsei jaoks selline väljakutse teenindamine on kõrgem prioriteet, kuna isiku tervis ja elu on ohus. Kohale jõudnud politseiametnik hindab olukorda ja otsustab, kas tal on õigus sekkuda eraellu või mitte. Kui politseiametnik kohapeal näeb, et üks peretüli osapool on agressiivne ja võib olla ohtlik teistele isikutele, siis ametnikul on mitu võimalust isiku isoleerimiseks. Politsei või seaduses sätestatud juhul muu korrakaitseorgan võib joobeseisundis täisealise isiku toimetada tema elu- või ööbimiskohta või kainenema politsei arestimajja või arestikambrisse, kui see on vältimatu isikust endale või teisele isikule lähtuva olulise ohu tõrjumiseks (Korrakaitseadus § 42). Kui isik on kaine, siis vastavalt samale seadusele politsei või seaduses sätestatud juhul muu korrakaitseorgan võib ajutiselt keelata isiku viibimise teatud isiku läheduses või teatud kohas, kohustada teda selle isiku lähedusest või sellest kohast lahkuma või isikule või kohale teatud kaugusele lähenemisest hoiduma isiku elu või tervist ähvardava vahetu ohu korral. (Korrakaitseadus § 44) Kui perevägivalda ohvril on juba kehavigastused siis antud fakti alusel politsei alustab kriminaalmenetlust Karistusseadustik § 121 lg.2 p.2 järgi. § 121. Kehaline väärkohtlemine näeb teise inimese tervise kahjustamise eest, samuti valu tekitava kehalise väärkohtlemise eest ette rahalise karistuse või kuni üheaastase vangistuse. Sama teo eest, kui:

- 1) sellega on tekitatud tervisekahjustus, mis kestab vähemalt neli nädalat;
- 2) see on toime pandud lähi- või sõltuvussuhtes või
- 3) see on toime pandud korduvalt, karistatakse rahalise karistuse või kuni viieaastase vangistusega. (Karistusseadustik)

Patrullteenistuse tegevus antud probleemi lahendamisel lõpeb ja info edastatakse piirkonnakonstaablile, kriminaalpolitsei ametnikule ja sotsiaaltöötajale, kui isik soovib

pöörduda ohvriabikeskuse, siis andmed antakse ka nendele. Patrullpolitseinik koostab iga peretüli kohta „lähisuhte vägivalda infolehe“. Infollehel on informatsioon peretüli kohta. Infollehel märgitakse, kas isik soovib peretüli kohta andmed edastada ohvriabikeskuse või mitte. Piirkonnakonstaabli ülesanne on antud perekonna kontrollimine. Järelkontrolli käigus konstaabel üksi või koos sotsiaalabi ametnikuga (mis toimub väga harva) läheb konflikti osalejate juurde ja suhtleb nendega. Suhtlemise ajal ametnik või ametnikud uurivad, mis oli konflikti põhjus, kui tihti konfliktid toimuvad selles peres? Vastavalt statistikale 2015. aastal teostati järelkontrolli piirkonnakonstaablite poolt 1215 korda millest 13 korral koos sotsiaaltöötajaga. Vastavalt kogutud andmetele piirkonnakonstaabel otsustab ise, kui tihti tuleb igas perekonnas järelkontrolli teostada.

Kriminaalpolitsei alustab kriminaalmenetlust, kui peretüli käigus üks või mõlemad osapooled saavad vigastusi. Kriminaalmenetlust alustatakse Karistusseadustik § 121 lg.2 p.2 järgi. Alustatud kriminaalmenetlus ei tähenda alati, et kriminaalasi jõuab kohtusse. Näiteks, kui osapooled lepivad omavahel kokku ja kellelgi pole enam pretensioon, siis kriminaalasi lõpetatakse. Lepitusmenetlusega tegeleb antud olukorras ohvriabiteenistus.

Lepitusteenus rakendus 2007.aasta veebruaris. Lepitusmenetluse käigus kohaldub II astme kuritegudele, lepitatekse teise astme kuriteo osapooli, s.o kannatanut ja kahtlustatavat või süüdistatavat. Lepitusteenuse osutamise tagab Sotsiaalkindlustusamet ning lepitamist viivad läbi vastava koolituse saanud ohvriabitöötajad. Lepitusmenetluse eesmärk on saavutada kokkulepe kahtlustatava või süüdistatava ja kannatanu leppimiseks ning kuriteoga tekitatud kahjude heastamiseks. Lepitamine võimaldab rohkem kaasata kannatanut otsustusprotsessi ning vähendada kuriteoga kaasnenud pingeid, hirmu, viha jms tundeid. Lepitusmenetluse läbiviimisel arvestatakse ennekõike kannatanu/ohvri huve. Lepitamine tõstab kannatanu/ohvri väärtust ja suurendab tema kaasatust. Lepitamise läbiviimisel tegeletakse kuriteo mõlema osapoollega. Otsuse kriminaalasi lõpetamiseks lepitusmenetluse teel teeb osapoolte nõusolekul prokuratuur või kohus. Lepitusprotsess lõpeb osapoolte vahelise kirjaliku lepituskokkuleppe sõlmimisega. Lepituskokkulepe sisaldab kuriteoga tekitatud kahju heastamise korda ja tingimusi, kuid võib sisaldada ka muid tingimusi sh reaaltoimingute tegemist. Lepitaja roll on eelkõige selles, et suunata pooli normaalsele ja täidetavale kokkuleppele (nt

mõne töökohustuse täitmine kannatanu heaks, ravikohustusele allumine ja teraapias osalemine jm), (Sotsiaalkindlustusamet 2016).

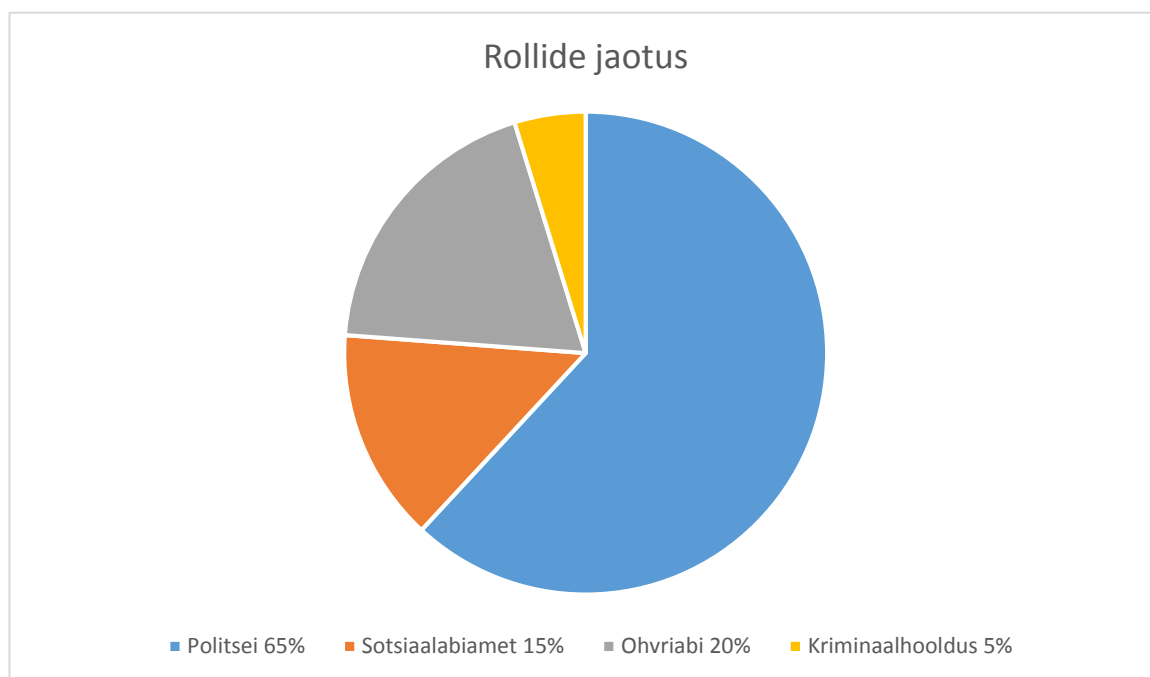
Narva linnas ohvriabi teenust osutav Inna Bahlinovakirjeldas oa tööd järgmiselt:

//...Ohvriabitöötajad pakuvad emotsionaalset tuge ja jagavad informatsiooni abi saamise võimaluste kohta.

Perevägivalla ohvril on mitu võimalust ohvriabikeskuse töötajaga kokku saada. Esimesel juhul; edastatakse lähisuhtevägivalla infolehega andmed ohvriabiteenistuse töötajale ja ametnik ise võtab kannatanuga ühendust. Teisel juhul on kannatanul õigus tulla omal initsiatiivil ohvriabikeskuse töötaja juurde.

//... Isikud jõuavad minu juurde isegi siis, kriminaalmenetlus pole alustatud; Näiteks kui isikute vahel kontakti ei olnud ja kehavigastusi ka ei ole, siis kriminaalasja koosseisu ka pole. Ohvriabiteenistuse spetsialisti juurde tulevad ka inimesed, kellel on probleemsed suhted. Mõnikord tulevad inimesed, kes soovivad lihtsalt rääkida oma probleemist.

//... See, et minu kabinet asub politseijaoskonnas, on väga mugav. Mõnikord astuvad uksest sisse patrullpolitseinikud naistega, kes just olipolitseisse toimetatud kodust, kus toimus peretüli.

Joonis 5. Rollide jaotus lähisuhtevägivalla konfliktide lahendamisel erinevate organisatsioonide vahel

Joonisest 5 on näha, et vastavalt kogutud andmetele lähisuhtevägivalla probleemide lahendamise tegeleb politsei 65% juhtudest kuna politseiametnikud jõuavad esimesena peretüli sündmuskohale ja koha peal võtavad otsuse vastu. Samuti politsei menetleb kriminaalasjad, mis on alustatud peretüli käigus tekitatud vigastuste alusel. Piirkonnakonstaabel teostab ka järelkontrolli perekondades, kus on toimunud peretülid. Ohvriabiteenistuse panus on 20%, kuna ohvriabi töötaja ei sekku otseselt konflikti, vaid nad töötavad juba tüli tagajärgedega. Samal ajal Ohvriabiteenistus pakub palju teenuseid ohvritele alates hüvitistest kuni vestlusteni. Samuti Ohvriabi töötajad teevad preventiivset tööd, nimelt käivad koolides loenguid pidamas. Loengul spetsialistid seletavad lastele, mis on hea ja mis on halva käitumise mudel. Loengul lastel on võimalus teavitada spetsialisti vanemate või teiste isikute negatiivsest käitumisest. Preventiivne töö on väga tähtis, kuna ametnikud panevad paika hea perekonna prioriteedid laste jaoks. Sotsiaalabiameti panus on 15% kuna selle ameti spetsialistid töötavad ka peretülide tagajärgedega ainult vastavalt politsei poolt esitatud andmetele.

Preventiivne töö perevägivalla probleemide lahendamisel paraku on väga nõrk. Kriminaalhooldus tegeleb perevägivallaga ainult siis, kui kehavigastusi tekitanud isiku suhtes on jõustunud kohtuotsus. Perevägivalla probleemide lahendamine toimub kahel viisil. Esimene võimalus on perevägivalla konfliktile reageerimine. Sellega Narva linnas tegelevad politsei ja sotsiaalabiamet, kumbki oma valdkonnas. Teine võimalus on preventiivne töö. Sellisel juhul tuleb hinnata kõiki riskitegureid ja ennetustööd teostades tuleb vältida perevägivalda tulevikus. Esimene ja teine viis on sama kaaluga kuid erinevad sisu järgi. Kui esimesel juhul tuleb lihtsalt vägivalla faktilereageerida, siis teisel juhul tuleb teha palju ennetustöid. Vastavalt esimeses peatükis toodud teooriatele võib selgeks teha ka lähisuhtevägivalla soodustavad riskitegurid. Vastavalt elustiiliteoorial on suure tõenäosusega perevägivalda konflikt võimalik perekonnas, kus pereliikmed tarvitavad alkoholi või narkootikume. Samal ajal Eestis läbiviidud uuringud näitavad, et alkohol ei ole perevägivalla kindel põhjus. Kuigi alkohol on riskitegur, mis võib soodustada vägivalla esinemist paarisuhtes. Struktuurilisi tegureid aluseks võttes on sageli väidetud, et vaesus, tööpuudus või madalapalgaline ja madala staatusega töö on vägivaldse käitumise tõenäosust suurendavateks teguriteks. Alkoholisõltuvus, vaesus ja tööpuudus on põhifaktorid, mida hindades, politsei, sotsiaalabiamet ja ohvriabi hindavad. Antud faktorite väljaselgitamisel võib teha põhjalikku ennetustööd. Kahjuks ennetustöö efektiivsus sõltub asutuste ressurssidest ja teistest tegevustest. Praktiliselt kõik asutused teevad preventiivset tööd omas valdkonnas.

3.4. Perevägivald juhtumite arvu kasv 2014.-2015. aastal

Narvas tegutsevad efektiivselt asutused, mille pädevuses on perevägivald probleemide lahendamine. Politsei, ohvriabi teenus ja sotsiaalabi amet teevad ennetustööd ja efektiivselt osutavad abi ka perevägivald ohvritele. Milles seisneb 2014. aastal perevägivald juhtumite arvu kasvu põhjus.

//... 2015 aastani kriminaalhooldajad kontrollisid ka perevägivaldaga seotud isikuid. Alates 2015. aastast justiitsministeerium ja siseministeerium hakkasid pöörama rohkem tähelepanu perevägivald probleemile, perevägivald muutus prioriteediks. 2015.a korraldas justiitsministeerium „Pere ja paarisuhte vägivald vähendamise koolituse“ Pärast seda koolitust meie töös muutus ainult see, et meie hakkasime kriminaalhooldusaluseid tihedamini kontrollima.

Kõik spetsialistid, kes tegelevad, antud valdkonnas, märkasid, et 2014. a muutus riigi poliitika antud valdkonnas. 2014. aastal perevägivald lahendamine muutus riigi prioriteediks. Selle põhjuseks võiks olla see, et Istanbulis võeti 11. mail 2011.a vastu Euroopa Nõukogu naistevastase vägivald ja perevägivald ennetamise ja tõkestamise konventsioon (edaspidi Istanbuli konventsioon) mille Eesti ka pool allakirjastas 02.12.2014.a Konventsiooni põhieesmärgiks oli kaitsta naisi vägivald kõigi vormide eest, ennetada. Vastavalt Istanbuli konventsioonile Eestis hakkati rohkem tähelepanu pöörama lähisuhtevägivald probleemide lahendamisele. 2014. aastal politsei hakkas registreerima nii füüsilise väärkohtlemise kui ka psüühilise vägivald juhtumeid. Mõiste „peretüli“ sai sel perioodil laiema tähenduse kui lihtsalt kaklus elukaaslaste või abikaasade vahel. Põhimõttelised muutused oseisnesid järgnevas:

- Lähisuhtevägivald laienes ka vägivaldale endiste elukaaslaste, abikaasade, isegi sõprade vahel.
- Mõõndi, et vägivald võib olla ka psüühiline. 2014. aastal hakkas politsei fikseerima kõiki juhtumeid, mis olid seotud kehalise vägivaldaga. Fikseeriti isegi juhtumid, kui ei olnud füüsilist kontakti. Näiteks naisterahvas teatas, et ta nägi oma endist elukaaslast kaupluses ja kardab, et kohtub temaga mees võib olla agressiivne naise suhtes.

Fikseeritud lähisuhtevägivald juhtumite arv tõusis väga kiiresti. Kuna politsei tegeleb perevägivald probleemide lahendamisega kõige rohkem ja edastab informatsiooni ka

teistele asutustele, siis Sotsiaaliamet, ohvriabi ja kriminaalhooldus puutusid selle olukorraga kokku.

//... 2015 aastal hakkasime lahendama antud probleemi kompleksis, teisisõnu hakkas toimima erinevate asutuste koostöö. Politsei hakkas tegema rohkem koostööd teiste asutustega.

//... Perevägivaltatsejaid ei tulnud juurde, töötame samade isikutega. Muutus suhtumine inimestesse ja asjaoludesse. Mille põhjuseks on üldine suhtumise muutumine lähisuhtevägivalda Eestis.

//... Muutus mitte probleemse perede arv, vaid perevägivalda lahtiseletamine. Nimelt varem, umbes kolm aastat tagasi tegelesime ainult peredega, kus olid probleemsed psühholoogilise häirega isikud 2014. aastal hakkasime tegelema ka peredega, kus esines füüsilist vägivalda.

Intervjuus saadud andmete alusel võib öelda, et lähisuhtevägivalda juhtumite arvu kasvu põhjus ei olnud selles, et toimus rohkem peretülisid, vaid selles, et politsei suhtumine on muutunud. Kuna politseitöö oli seotud ka teiste asutuste tööga selles valdkonnas, siis on muutunud ka nende töökoormus. Mõisteti, et on vaja asutuste vahelist koostööd efektiivselt korraldada. Tulemusena mõisteti korraldada, et oli vaja jagada tööülesanded asutuste vahel.

3.5. Koostöö asutuste vahel

//... Kõige rohkem koostööd meie asutus teeb politsei ja ohvriabiametiga.

//... Kriminaalhooldus teeb kõige rohkem koostööd:

- *Piirkonnakonstaabliga, noorsoopolitsei ja piirkonnakonstaablid edastavad informatsiooni kriminaalhooldusaluste käitumisreeglite rikkumiste ja korduvate seadusrikkumiste kohta.*
- *Vajadusel kriminaalhooldaja saadab kriminaalhooldusaluseid ohvriabi ametisse.*
- *Kui kriminaalhooldaja kodukülastuse ajal näeb, et korteris või kodus on abivajavad isikud, edastatakse info nende kohta sotsiaalabiametisse.*

//... Kuni 2013. aastani koostööd praktiliselt ei olnud. Alates 2013. aastast Narva politsei jaoskonna piirkonnavanema Jelena Roos-Metsma ja Ohvriabiameti töötaja Inna Bahlinova initsiatiivil on korraldatud „ümarlauad“. Üritusest võtsid osa Narva politsei, Ohvriabiamet, Narva KOV (sotsiaalabiamet). Ürituse eesmärk oli erinevate Narva linna asutuste vahelises koostöös lahendada lähisuhte vägivalla probleeme. Asutusteasendajad on kogunenud üks kord kolme kuu jooksul. Alates 2015 aastast asutused hakkasid kogunema kord kuus. Enne seda iga asutus tegeles probleemidega omas valdkonnas vastavalt pädevustele. Ümarlaua kohtumistel osapooled vahetavad infot ja püüavad lahendada perevägivalla probleeme koostöös. Tänu niisugustele koosolekutele hakkas informatsioon liikuma osakondade ja ametite vahel.

Iga asutus on tegutsenud omas valdkonnas. Asutused võtavad omavahel ühendust ainult vajaduse korral. Vaadeldavast informatsioonist selgub, et politsei, ohvriabi ja sotsiaalabiameti vahel kuni 2014. aastani väga nõrk. Informatsioon ei liikunud asutuste vahel. Näiteks sotsiaalabiamet sai informatsiooni probleemse perekonna kohta järgmiste allikate käest;

- huvitatud isikud kas (juriidilised või füüsilised);
- korteriühiste esimehed,
- naabrid,
- haigla,
- sugulased.

Alates 2014. sai selgeks, et perevägivalla probleemide lahendamiseks on vaja rohkem koostööd teha. Lähtuti lähisuhtevägivalla mõistest, mille järgi lähisuhtevägivald on isikuvastane tegevus, mis võib olla füüsiline, seksuaalne, emotsionaalne ja psüühiline. Narva linna asutused, kes tegelesid antud probleemiga, hakkasid jagama omavahel tööülesandeid. Füüsilise ja seksuaalse vägivallaga hakkas tegelema politsei. Psüühilise ja emotsionaalse vägivallaga on tegelenud ohvriabi ja sotsiaalabiamet. Informatsiooni edastamiseks korraldati ümarlauad. Asutuste esindajad kogunesid kõik koos Narva politseijaoskonda ja suhtlesid omavahel.

//... Koostöö kõige suurem eelis seisnes selles, et informatsioon hakkas liikuma asutuste vahel. Osalejad seletasid, millist abi nad saavad osutada ja millised võimalused nendel on olemas probleemide lahendamiseks.

2014. aastal toimus väga tõsine muutus antud valdkonnas. Algtulemused tekitasid kahtlusi, kuna oli kohe näha, et kui tegutseda kõikide lähisuhtevägivalla liikidega, siis juhtumite arv on palju suurem. Kõik asutused ei olnud valmis selleks. Alguses kujunes sotsiaalabi töötajate jaoks nii suur töömaht suureks üllatuseks. Politsei hakkas edastama Sotsiaalabiametile kõiki perevägivalla juhtumeid. Kuna sotsiaalabiametis varem ei olnud informatsiooni perevägivalla juhtumite kohta ja samuti ei olnud informatsiooni mõnede probleemse perekondade vahel, ei tehtud ka ennetustööd antud valdkonnas. Nagu juba mainisin, perevägivalla probleemi võib lahendada kahel viisil- ennetustöö ja konfliktile reageerimisega. Selleks, et teha kvalitatiivset ennetustööd on vaja mitut aastat. Politseiesindaja arvamusel saab ennetustöö esimesi tulemusi alles näha 10 aasta pärast. Tähtsat rolli mängib ka koostööviis.

//...Vale juhtimise mudel- puudub põhjalik informatsioon iga juhtumi lahendamise kohta algusest lõpuni. Iga probleem, ehk juhtum lahendatakse iga asutuse tegutsemise valdkonna raames. Probleeme ei lahendata kõikide asutuste kootöös.

Kogutud informatsiooni alusel võib öelda, et erinevad asutused hindavad olukorda erinevalt. Sotsiaalabiameti arvates on kõik hästi ja nad teevad head koostööd teiste asutustega, politsei ootab rohkem aktiivsust ja initsiatiivi sotsiaalabiameti töötajatest. Ohvriabiesindaja arvab, et oleme tee keskpunktis ja on vaja veel palju tööd lõpptulemuse saavutamiseni. Ohvriabiteenistus pakub ka probleemi lahendamise võimalusi. Iga asutus tegutseb oma valdkonnas, kuid lõpptulemus sõltub ikkagi ohvri, kannatanu aktiivsusest. Kui inimene on aktiivne ja küsib abi teise asutuse käest siis isik saab abi. Lõpetanud tegevuse omas valdkonnas, iga konkreetne asutus hakkab tegelema juba järgmise ohvriga. Süsteem võib muutuda, kui igal ohvril oleks üks spetsialist, kes tegeleks temaga lõpuni. Sellise süsteemi kasutamisel oleks võimalik infokaotust vältida. Esimesena soovib uut antud süsteemi ellu viia sotsiaalkindlustuseameti ohvriabiteenus. Süsteem viiakse ellu projekti MARAC raames. MARAC mudel toetub võrgustikutöö põhimõttele. See tähendab, et juhtumi hindamine, probleemide tuvastamine ja lahenduste otsimine toimub asjaga tegelevate spetsialistide koostöös ja on vastutuse jagatud. Ohvrile pakutakse tugiisikuteenust, muid teenuseid osutatakse vastavalt ohvri vajadustele ning võrgustiku osaliste pädevusele ja töövaldkonnale. Projekti sihtrühmaks on riski rühmas olevad pered, sh lähisuhtevägivalla all kannatavad isikud ning riskiperedega vahetult kokku puutuvad spetsialistid, sh kohaliku omavalitsuse sotsiaal- ja lastekaitsetöötajad, politseiametnikud, ohvriabitöötajad, naiste tugikeskuse töötajad,

tervishoiutöötajad ja teised spetsialistid, kes omavad kokkupuudet lähisuhtevägivalla all kannatavate perede probleemidega.

//...Määrata igale perekonnale kuraatori, kes tegeleks antud perekonna probleemidega kuni lahendamiseni oleks utopia. Meil ei ole nii palju ressursse.

Projekti ja süsteemi efektiivsusest võib rääkida mõne aasta pärast. Kuna ennetustöö tulemusid saab näha alles pikkajalises perspektiivis. Juba täna hindavad mõned ametnikud antud projekti.

KOKKUVÕTE

Käesolev lõputöö on kirjutatud teemal „Lähisuhtevägivalla probleemide lahendamine Narva linnas“. Lõputöö eesmärgiks on välja selgitada perevägivalla probleemide lahendamise viis ja antud viisi efektiivsust Narva linnas.

Lähisuhtevägivallaks võib nimetada füüsiline, emotsionaalne, seksuaalne või psüühiline vägivald mis leiab aset inimeste vahel, kes on või on varem olnud üksteisega intiimsuhetes, seadusest tulenevalt seotud või omavahel veresuguluses. Lähisuhtevägivalla põhjuste väljaselgitamine võib potentsiaalse vägivalla ennetada ja vältida. Põhjuseks võib olla isikute elustiil, millest kõige levinum on alkoholi või narkootikumide tarvitamine. Keskkond meie ümber: filmid, arvutimängud, pornograafia ja sport aitavad mõningate autorite arvates kaasa vägivalla „igapäevastumisele“. Samuti vägivaldse käitumise tõenäosust suurendavateks teguriteks on vaesus, tööpuudus või madalalagaline ja madala staatusega töö. Reaktsiooniteooria järgi isikute vägivaldne käitumine on põhjustatud välistele tingimustele (stressile) reaktsiooniga. Ühiskonnas levinud arusaam, et naistevastane vägivald on loogiline jätk meeste poolt loodud sotsiaalsete suhete funktsioneerimisele ja patriarhaalses ühiskonnas on maskuliinsus seotud domineerimise, võimu ja vägivallaga ning feminiinsus passiivsuse, sõltuvuse ja vägivallast hoidumisega on ka lähisuhtevägivalla soodustvad faktorid.

Uurimistööst selgub, et lähisuhtevägivalda Eestis on iseloomustab see, et perevägivalla ohvritest olid 82% naised ja 16% mehed. Kuna perevägivalla ohvrid ei pea antud probleemi tõsiseks ja arvavad et, olid ise süüdi lähesuhtevägivalla ohvrid ei soovi pereprobleemidest politseid või teisi asutusi teavitada. Lähisuhtevägivalla uuringud Eestis näitasid ka, et elustiiliteooria on tõendatud siin osaliselt, Oma naist peksavad mitte ainult alkohoolikud või asotsiaalid. Uuring näitas, et ka täiesti normaalsed keskmised Eesti mehed on vägivaldsed. Vägivaldseis mehi on kõikides ühiskonna kihtides.

Asutused, millised tegelevad Narvas lähisuhtevägivalla probleemidega võib jagada kaheks grupiks. Esimeses on asutused, kes otseselt sekkuvad konflikti ja hiljem tegelevad ka menetlusega (need asutused on politsei ja sotsiaalabiamet). Teises grupis on asutused, kes tegelevad perevägivalla tagajärgedega (selles grupis on ohvriabi ja kriminaalhooldus). Lähisuhtevägivalla probleemi lahendamiseks iga asutuse panus on erinev. Kogutud informatsiooni alusel võib öelda, et kõige rohkem tööd (65%) teeb

politsei, kuna antud probleemidega tegelevad politsei erinevad teenistused; patrullteenistus, kes reageerib väljakutsele, piirkonnakonstaablid, kes teostavad probleemse perekonna järelkontrolli, kriminaalpolitsei, kes menetlevad kriminaalasju. Ohvriabiteenistuse osakaal on 20% kuna see asutus osutab abi perevägivalla ohvritele oma valdkonnas ja samal ajal tegeleb preventiivse tööga. Sotsiaalabiameti panus on 15%. Kriminaalhoolduse osa on 5% tegeldes ainult nende isikutega, kelle suhtes jõustuvad kohtuotsused.

Lähisuhtevägivalla juhtumite arvu kasv 2014 aastal oli tulineb sellest, et Eesti Vabariigi valitsus pööras rohkem tähelepanu probleemile. Lähesuhtevägivalla probleemi lahendamine muutus riigi prioriteediks. Muutus lähisuhtevägivalla mõiste tõlgendamine. Võib ka öelda, et probleemi suhtumise muutus on põhjustatud Istanbuli konventsiooni allakirjastamisega. Uue mõiste järgi lähisuhtevägivald on ka psüühiline vägivald ja vägivald endiste abikaasade, elukaaslaste ja sõprade vahel. Politsei ja Sotsiaalabiamet hakkasid tegelema mitte ainult kriminaalasja koosseisu juhtumitega vaid ka psüühilise vägivalla tunnustega. Mulje, et perevägivalla arv kasvas on pisut petlik, sest, tegelikult vägivallatsetajate ja ohvrite arv jäid samaks. Ühisokonnas on toimunud suhtumise muutus.

Narva asutuste vahelist koostööd hindavad asutused erinevalt. Aktiivne koostöö algas 2014. aastal samal aastal, kui perevägivald muutus prioriteediks. Enne seda koostöö praktiliselt puudus. Iga asutus tegeles probleemiga ainult oma valdkonnas. Politsei ja ohvriabi initsiatiivil korraldati ümarlauad, kus politsei, ohvriabi, sotsiaalabiamet ja kriminaalhooldus hakkasid omavahel suhtlema ja ressursside optimeerimisel otsima uusi võimalusi probleemide lahendamiseks. Asutused hakkasid rohkem suhtlema kuid iga asutus jätkas töö ainult oma valdkonnas. Probleemi lahendamist püüab uuele tasemele viia Sotsiaalkindlustusamet. Sotsiaalkindlustus amet viib ellu projekt MARAC. Projekti sihtrühmaks on riskipered, sh lähisuhtevägivalla all kannatavad isikud, ning riskiperedega vahetult kokku puutuvad spetsialistid, sh kohaliku omavalitsuse sotsiaal- ja lastekaitsetöötajad, politseiametnikud, ohvriabitöötajad, naiste tugikeskuse töötajad, tervishoiutöötajad ja teised spetsialistid, kes omavad puutumust lähisuhtevägivalla all kannatavate perede probleemidega. MARAC muudel toetub võrgustikutöö põhimõttele. See tähendab, et juhtumi hindamine, probleemide tuvastamine ja lahenduste otsimine toimub spetsialistide koostöös ja jagatud vastutusel. Ohvrile pakutakse tugiisikuteenust, muid teenuseid

osutatakse vastavalt ohvri vajadustele ning võrgustiku osaliste pädevusele ja töövaldkonnale. Tugiisiku pakkumine igale probleemsele perekonnale nõuab palju ressursse. Ametnikud, kes praegu tegelevad probleemiga, arvavad, et juba praegu ei ole piisavalt kvalifitseeritud spetsialiste. Kui kõik hakkavad tegelema ainult peretülidega, siis tekivad probleemid teistes valdkondades. Kuna tegumis on üsna värske lainega perevägivalla probleemide valdkonnas ja arvestades sellega, et perevägivalla lahendamine koosneb konfliktile reageerimisest ja ennetustööst, siis tulemusi saab näha kümne aasta pärast. Lähiajal pädevasutused otsivad lahendamise optimaalset mudelit ja hakkavad võimaluse piires mudeli ellu viia.

SUMMARY

According to the last time the problems of domestic violence are changed to the main problems in country politics. The quantity of family violence is growing with years. In 2015 there were registered 2997 crimes of domestic violence, which is higher in comparison with the year 2014 and for 55% higher than in the year 2011.

The consequences of domestic violence are very serious: physical assault, victims have dangerous injures, each third victim is addicted to alcohol, victims are not confident about their future, they have conflicts in their home relationships, and there is no harmony in their family. Unfortunately, it is very typical for victims of domestic violence to have unstable relationships.

The aim of this research paper is to define the ways of solving the problems, which occur in domestic violence in Narva and how efficient they could be. In order to gain the aim of this research paper, the following questions will be answered here:

- What is domestic violence and what could be the reasons for it?
- What are the signs and variety of domestic violence in Estonia?
- What organizations deal with the problems of domestic violence?
- What kind of function has each organization?
- What is the reason of growth of domestic violence in Narva in 2014 year?
- How effective was the result of common work of different organizations connected with the problem of domestic violence in Narva?

According to the aim of this research paper a group of people, connected with the problems of domestic violence, was interviewed.

The research paper consists of three parts. The first and the second part are based on theoretical questions. The third part is the practical research. In the first part the ways and the reasons of domestic violence are described. In the second part the statistic data is represented, which shows that the number of domestic violence cases has been growing during last years and also reveals the juridical side of this problem. There are 82% of female and 16% male victims of domestic violence in Estonia. Often victims of domestic violence do not pay appropriate attention to the problem and usually blame

themselves for what happened. Victims of domestic violence do not inform police or members of different organization, which are connected with that problem.

The third part of this research paper in the practical research. As the result of this part there are different organizations in Narva, which are connected with the problem of domestic violence. There are police department, social department, victim support, criminal control organization. The way of working with the problem of domestic violence in each department is different. According to the results of this research paper we can see, that police department is mostly connected with the problems of victims of domestic violence (65%) then victim support organization (20%), social department (20%) and criminal control organization (5%).

The reason of growing numbers of crimes connected with domestic violence during 2014 is that problem became the priority problem for the government. It can also be said, that the situation has changed after signing Istanbul convention.

Narva organizations have different approaches to the mutual collaboration. The active cooperation began in 2014. Police department and Victim support organization were cooperated and organized the meeting, where all mentioned above organizations started to communicate with each other in order to optimize the resources and find the effective ways of solving victim's problems of domestic violence. Despite the fact of mutual communication, each organization concerns the problems that are connected with their own department. The department of social insurance is trying to bring this kind of problems to another level by organizing the MARAC project. The main aim of this project is to create common work of different organizations and victims of domestic violence. This work could be more effective only when all organizations are included into the work.

According to the fact, that this work needs a lot of new resources and preparations we can see results only after the decade. At the present moment organizations connected with the problems of domestic violence are in the way of searching optimal model of solving the given problem.

KIRJANDUS

Merle L. Kadri Soo, Judit Strömpl. 2011. *Juhendmaterjal perevägivalla vähendamiseks ja ennetamiseks*. Tallinn.

Allaste A. 2008. *Vägivald lähisuhtes: selle põhjused ja võimalikud lahendused*. Tallinn

Tagne Kesküla. 2012. *Perevägivalla vähendamisele suunatud sotsiaalprogrammide rakendamine Eestis*. Magistritöö. Tallinn.

Andri Ahven, Anu Leps. 2016. *Kuritegevus Eestis 2015*. Tallinn.

Maarja-Liisa Sari. 2014. *Lähisuhtevägivald, selle peamised sotsiaalsed mõjutegurid ning tõkestamise ja ennetamise olulisemad meetmed*. Magistritöö. Tartu.

Laherand Meri-Liis, 2008. *Kvalitatiivne uurimisviis*. Tallinn.

Hirsjärvi Sirkka, Remes Pirkko, Sajavaara Paula. 2010. *Uuri ja kirjuta*. Tallinn.

Iris Pettai. 2001. *Ettekanne koolitusel inimkaubanduse ennetamine-koolitus õpetajale noorsootöötajale ja kutsenõustajatele*.

Merle Paats. 2009. *Vägivald paarissuhtes-müüdid ja tegelikkus*. Tallinn.

Vaike Võõbus 2008. *Vägivald lähisuhtes: selle põhjused ja võimalikud lahendused*.

Materjali allikad

Kas naistevastase ja perevägivalla ennetamise ja tõkestamise konventsioon toob Eestile head või halba? 2016.

<https://humanrights.ee/2016/05/kas-naistevastase-ja-perevagivalla-ennetamise-ja-tokestamise-konventsioon-toob-eestile-head-voi-halba/> (viimati vaadatud 25.05.2016)

Lähesuhtevägivald. Nõuanded.

<http://www.politsei.ee/et/nouanded/lahisuhtevagivald> (viimati vaadatud 13.10.2016)

Korraldus

https://www.riigiteataja.ee/akt/123032015207_02.12.2016 (viimati vaadatud 02.12.2016)

Sotsiaalkindlustusameti veebileht.

<http://www.sotsiaalkindlustusamet.ee> (viimati vaadatud 14.12.2016)

Narva sotsiaalabiamet veebileht.

<http://narvaabi.ee> (viimati vaadatud 14.12.2016)

Riigikohtu otsus 3-1-1-59-11 2011.

<http://www.riigikohus.ee/?id=11&tekst=RK/3-1-1-59-11> (viimati vaadatud 22.04.2016)

Karistusseadustik.

<https://www.riigiteataja.ee/akt/117122015009> (viimati vaadatud 22.04.2016)